

Szívvel köszöntjük
A SZENT ISTVÁN EGYHÁZKÖZSÉGET
A 25 ÉVES ÉVFORDULÓ ALKALMÁBÓL
és további áldásos működést kívánunk

CALIFORNIAI MAGYAR RÁDIÓSZINHÁZ

ERDŐDY LILLY, művészi vezető

ZLATTNER ALFRÉD, igazgató

HALLGASSÁK MEG MŰSORUNKAT
MINDEN VASÁRNAP DÉLUTÁN 2 ÓRÁTÓL 3:30-IG
A KALI RÁDIÓÁLLOMÁSON
AZ 1430 HULLÁMHOSSZON
MAGYAR ZENE — MAGYAR NÓTÁK — MŰVÉSZI MŰSOR
HANGOS HETI HIRADÓ

HUSZONÖT ESZTENDŐ . . .

A Szent István Egyházközség története dióhéjban . . .

ELSŐ SZENT KIRÁLYUNK védnöksége alá helyezett Szent István Egyházközség a szülőhazától legtávolabb eső magyar közösség, melynek történetét kötetek sem tudnák magukba foglalni. Ezért kénytelenek vagyunk a film városában lévő egyházközség történetét úgy megírni, mintha film részére íránk történetet. Egy film soha sem adhatja vissza a percenként, sőt óránként történő eseményeket és csak áthidalás-szerűen tudja az egymást követő események legfontosabbjait a vászonra vetíteni.

A szereplő személyek: Bárminemű hasonlóság, élő vagy elhunyt személyekkel nem véletlen, hanem valóság.

Egy ember életének összes eseményeit és mozzanatait senki nem tudná megírni, csak egyes töredékeket és fontosabb eseményeket lehet az utókor számára megörökíteni. A Szent István Egyházközség az Angyalok Városában élő magyar katolikusok egyéni és közéleti tevékenységéből adódik. Lehet, hogy a mi írásunk nem lesz olyan érdekes az olvasó számára, mint amilyenek az események voltak; ennek oka bennünk van, mert

Main Altar. — Haupt Altar. — Főoltár.

talán nem tudjuk megfelelő formába önteni és szavakban kifejezni az eseményeket.

Ez az album a vetítőgép, a film pedig a Szent István Egyházközség élete.

Az Isteni Gondviselésnek terveiben véletlen nincsen. Látszólagosan jelentéktelen események, amelyek minden kapcsolatot nélkülöznek az eseményekkel, benne voltak az Isten örök terveiben még akkor is, ha mi a jövő titokzatos fátyolát nem is látjuk át emberi agyunkkal.

Nem véletlen, hanem az Isteni Gondviselés hozott az Angyalok Városába egy szociális testvért egészségének helyreállítására. Horváth Friderika szociális nővér, az Isten- és emberszeretettől áthatva, betegszabadságát saját fájának szolgálatára használja fel. Istenben vetett mély hite felkeltesítette magyar testvéreit, a Székesegyház termében összegyűlni közös magyar imára és énekekre. Elhagyott magyar vándoroknak meghitt lelki otthonot teremtett. Ezeknek az imagyületeknek a hatása alatt született meg a jövő Szent István templom gondolata.

Altar of the Blessed Mother.
Muttergottes Altar. Szűz Mária Oltár.

J. H. RIEDEMAN CO., LTD.
Funeral Directors

630 VENICE BOULEVARD
Los Angeles 15, California

Founded in 1902 by Mr. J. H. Riedeman

A FAMILY CONCERN NOW IN ITS 51st YEAR

"Individualized Service at Its Best"

CONGENIAL AND HOMELIKE SURROUNDINGS
 DIGNIFIED AND COMFORTING APPOINTMENTS
 FRIENDLY AND UNDERSTANDING ASSISTANCE
 INTERMENT AT ANY CEMETERY
 LOWEST OVERHEAD INSURING BEST PRICES
 AMPLE PARKING AT REAR OF MORTUARY

B. G. OTTO, President VIRGINIA OTTO, Secretary
 LLOYD OTTO, Treasurer

TELEPHONE FROM ANY DISTANCE DAY AND NIGHT

PRospect 4094

Nem véletlen, hanem az Isteni Gondviselés vezette Lischerong Gáspár jezsuita atyát — utban kínai missziója felé —, hogy Los Angelesben megálljon és találkozzék ezzel az ősegyházszerű gyülekezettel. Mint az éhezők a pusztában a kenyeret, úgy vágyódtak lelki táplálékra az itt élő magyar hívek. Szent missziót tartott számukra a Székes-egyházban, egy héten keresztül magyar ima és magyar könny mondott bucsut ennek a derék misszionáriusnak, aki ma huszonöt év után is Kínában hirdeti az örök igazságot.

Pünkösdi láz és pünkösdi tűz ült a lelkekre a misszió nyomán és mint egykor Jeruzsálemben az apostolok lelkéből született az első egyház, úgy magyar apostolok szivéből és lelkéből született meg Los Angelesben a Szent István Egyházközség. Milliós városban nem könnyű probléma egyházközség szervezése. A nyáj itt volt, de annak csak bojtárja volt Horváth Friderika személyében, a pásztor azonban hiányzott.

Los Angelesben élt akkor a német származású, kanadai plébános, Father Woodcutter, aki a kanadai prairie magányos óráiban 1812-ös magyar könyvből tanulta nyelvünket. Amikor őt hallgattuk, úgy tűnt fel nekünk, mintha a mult század meséiből lépne elő valaki és beszélne az akkori kornak nyelvén. A jóindulatu mosolytól, a hangos kacagásig fokozta fel a hangulatot, mert az apácákat "delnők"-nek nevezte. Minden buzgó-sága ellenére, az öreg ur nem volt képes megbir-

The old Faithful Zilaki Couple and their famous "Lizzie"
 Das Treue Zilaki Ehepaar und die Beruhmte "Lizzie."
 A hűséges Zilaki házaspár és a hírneves "Lizzie."

kozni a kezdet nehézségeivel és rövid pár heti próbálkozás után ez a lelkes társaság újból árva lett, pásztor nélkül maradt.

Nem a véletlen, hanem az Isteni Gondviselés hozta Los Angelesbe az azóta tragikusan elhunyt

Familien Abendessen in der Halle.

Family Dinner in the Parish Dining Room.

Családi vacsora az egyházközségi ebédlőben.

*In the Memory of
PETER TUPPAN
with compliments and
best wishes*

MARY TUPPAN
AND FAMILY

Raile Jakab jezsuita atyát, ugyancsak magyar missziót tartani. Raile atya Bridgeport, Connecticutban találkozott az egyház jelenlegi pástorával és tudta, hogy Father Láni hat hónapi amerikai tartózkodás után visszavágyott szülőhazájába és rövidesen itt akarta hagyni Amerikát.

Father Raile missziója után, állandó testületet öhajtott a katolikus magyarság szervezni s elnevezte Szent István Betegsegélyző Egyletnek. Az első elnöke Sarkadi Béla volt. Az egylet főcéljának egyházközség alapítását és plébános meghívását tűzte ki. Amint a későbbi események igazolták, a Szent István Betegsegélyző Egylet volt és maradt a plébánia gerince és a plébános legfőbb támasza az elmúlt huszonöt esztendő alatt.

Nem véletlen, hanem az Isteni Gondviselés adta Cantwell püspök szájába e szavakat: "Kedves Father Raile, nevezzen meg nekem egy papot, aki hajlandó vállalni egy ujonnan szervezendő plébánia kezdeti nehézségeit, az egyházmegyében élő magyarok számára és én boldogan adom meg az engedélyt magyar pap letelepedésére Los Angelesben." Father Raile csak úgy kapásból Father Láni Mátyás nevét írta fel, a címmel együtt.

Február 24-én, 1928-ban, Father Láni Bridgeporton a következő táviratot kapta: "Ha vállalja Father egyházmegyében élő katolikus magyarok lelki gondozását és az azzal járó kezdeti nehézségeket, örömmel veszem fel egyházmegyéim papjai sorába. Cantwell, Los Angeles püspöke." 1928 április 19-én érkezett városunkba Father Láni. A

Harvest Festival Group, 1952
Kirchweih Paare, 1952. Bucsupárok, 1952.

californiai napsütés nem volt melegebb, mint a fogadtatás, melyben az akkor már három tagból álló szociális testvérek részesítették. Nem tartott sokáig Father Lánit meggyőzni az egyházalakítás szükségességéről s rábírt arra, hogy a toronymagasságu nehézségekkel megbirkózzon. Érkezése napján még a délután folyamán meg-

Erste Kirchweih, 1934.

First Harvest Festival, 1934.

Az első bucsu, 1934.

FROM A 23-YEAR OLD PAINT COMPANY
TO A 25-YEAR-OLD CONGREGATION . . .

OUR CONGRATULATIONS AND WARMEST WISHES
FOR UNLIMITED HAPPY ANNIVERSARIES TO COME

from

SINCLAIR PAINT COMPANY *Manufacturers*

MAIN OFFICE AND FACTORY: 901 SIXTY-FIRST ST., LOS ANGELES, CALIFORNIA

and the Sinclair factory branches in

LOS ANGELES, HOLLYWOOD, W. HOLLYWOOD, WEST PICO, ALHAMBRA, STUDIO CITY

BELA SPORER

Special Agent

NEW YORK LIFE INSURANCE COMPANY

315 WEST 9th STREET, 5th FLOOR, LOS ANGELES 15, CALIFORNIA

Phone: Bus. MADison 6-3522 - Res. REPUBLIC 4-2692

The New York Life Agent in Your Community
Is A Good Man to Know

látogatta az első magyar családot, ahol a család-
apát előző napon temették. Az elárvult család
képe, a los angelesi katolikus magyarság képe
volt. Elhagyatottak, árvák voltak, pásztorra,
atyára vártak.

A püspök engedélyével Szent István király véd-
nöksége alá helyezte a plébános az egyházköz-
séget és így Szent István a pátrónusa, a szülőházá-
tól legtávolabb eső gyermekeinek. A püspök egy
üzembizonytalan automobilt adott a plébánosnak
és így az 1924-es Ford alatt töltötte a plébános
a nap legnagyobb részét, javítgatta, foltozgat-
ta azt.

Az első szentmisét április 22-én celebrálta a
plébános, a lengyel templomban, ahová nemcsak
a hívők, hanem a kíváncsiak is eljöttek. Óriási
csalódás érte a templomban egybegyűlteket. Ahe-
lyett, hogy hatalmas hangú szónoklatot hallottak
volna, egy hápogó, levegő után kapkodó papot
láttak maguk előtt. A hangulatra jellemző volt az
egyik látogató nagyhangú nyilatkozata: "Ezt a
hektikás papot ugyan megtarthatták volna ma-
guknak! Három egyházközség sem elegendő ezt
a papot eltartani." Amint a pénztári naplónk mu-
tatja, a nagylelkű adakozók a hápogó, rekedt pré-
dikáció után \$15.62-t adományoztak. Ezzel indult
utra 25 évvel ezelőtt a Szent István Egyházköz-
ség.

Három hét múlva városunkban a magyar szer-
vezetek a sztrájkoló bányászok gyermekei részére

rendeztek gyűjtést. Már mindenki tudta akkor,
hogy van katolikus egyház is. Így az új plébánost
is meghívták a gyűlésre, a segélyszerzés módjait
megbeszélni. Jellemző az akkori los angelesi ma-
gyar szervezetek hangulatára, amikor az egyik
jelenlévő megkérdezte az elnököt, hogy miért nem
kezdik el a gyűlést, az kijelentette, hogy várunk
még az új katolikus papra. "Ide ugyan pap be ne
tegye a lábát, mert úgy dobom ki, hogy a lába a
földet sem éri." Ebben a pillanatban nyílt az ajtó
s ott állt a hat láb két inch magas plébános. A
papot kidobni akaró öt láb nyolc inch volt. Meg-
látva a papot csak ennyit mondott: "Hü, de nagy
ember ez."

Az új plébános első gondolatai a gyermekek voltak.
Az első nyári iskola a Presentation templom plé-
bánosának a garagejában volt. A növendékek szá-
ma hamarosan új helyiséget tett szükségessé.
Először a Szent Brigid templomban kapott otthont
a nyári magyar iskola. Később a Szent Kereszt
templom volt a kis magyar tudósok otthona. A
legnagyobb probléma azonban a gyermekeknek az
iskolába való szállítása volt. A plébános ezt úgy
oldotta meg, hogy öt személyt befogadó autójába
szardínia módjára csomagolta be a gyermekeket
és napi 250 mérföldes utat tett meg a gyermekek
otthonától az iskolába és hazaszállításával. Tizen-
nyolc gyereknél kevesebb ritkán volt a kocsiban.
A nem nagyon kényelmesnek mondható utat a
gyermekek nagyon is élvezték. Soha olyan han-

Schwaebische Tracht aus dem Banat.

National Costumes from Southern Hungary.

Német népi viselet a Bánátból.

COMPLIMENTS AND BEST WISHES

PAUL D. McCLARY
GENERAL CONTRACTOR

4941 E. SLAUSON AVE.

MAYWOOD, CALIFORNIA

Kimball 6391

BEST WISHES FOR A SUCCESSFUL
25th ANNIVERSARY

MARY O. HAMROCK

JONES AND HAMROCK
MORTUARY

731 W. WASHINGTON BLVD., LOS ANGELES 15

PRospect 6091

gosan és örömteljesen nem hangzott a nóta sehol a világon, mint a plébános kocsjában: "Az egri ménes mind szürke, az egri kislány mind büszke..."

Nem volt templomunk, nem volt még plébániánk. A plébános a Fájdalmas Szűzanya templomának volt a vendége, majd Smith Józsefék fogadták vendégszerető házukba, ahol az új plébániába való beköltözése napjáig lakott. Ebben az albumban is, hálánkat akarjuk kifejezni a Smith családnak a plébánosunknak nyújtott vendégszeretetéért. Isten áldása legyen rajta és családján.

Father Láni vérbeli zenész lévén, Monsignor Cawley, a Székesegyház plébánosa és az egyházmegye vikárius generálisa, meghívta a székesegyházi iskola gyermekeinek oktatására. Rövid idő múlva karnagya lett a Székesegyháznak s tizenkét esztendőn keresztül látta el a Székesegyház zenei rendezői tisztét. Monsignor Cawley mindig meleg érdeklődést tanusított a fiatal küzdő magyar egyházzal szemben és ezért a Székesegyház társadalmi teremtéit mindig szívesen bocsájtotta az Egyházközség rendelkezésére. Az első bazárt ott rendeztük és a fiatal lányok szövetsége, Friderika nővér vezetése alatt, nagyban hozzájárult az anyagi sikerhez. A Columbus Lovagok saját otthonukban segítettek a következő bazár rendezésében és mint bazár ajándékot, a termükben lévő orgonát a Szent István Egyházközségnek ajándékozták.

Monsignore Cawley biztatására, a felállítandó

National Costumes from Batschka.
Nationaltracht aut der Batschka. - Népviselet a Bácskából.

magyar templom részére megfelelő helyet kerestünk. A plébános elővette a város térképét és újjával a térkép közepére mutatva mondotta: "Itt kell a magyar templomnak felépülni!" Három hónap múlva a megjelölt helytől két saroknyira, három családi házat vettünk meg 19,250 dollárért. Zsomár Béla telekügynök a neki járó ügynöki il-

Sommerschule.

Summer School.

A nyári iskola.

HERZLICHE GLÜCKWÜNSCHE
AN PFARRER UND GEMEINDE
ZUM 25. JUBILEUM
DER KIRCHE

Mr. und Mrs. Rudolf Hauswald
und Familie

JEFFERSON MEAT CO.

1113 Temple Street
Los Angeles, Calif.
MAdison 7618

Őszinte szívvel küldik jókívánataikat
a 25 éves jubileumot ünneplő Szent
István Egyházközség minden tagjának
és fáradhatatlan lekipásztornak,
Főtisztelendő Láni Mátyásnak

Pédery Mihály és neje

AMERICAN SHIPPERS, INC.

810 East 18th Street Los Angeles, Calif.
America's Largest Air Freight Forwarders
For Pick-up call PROspect 9411
MR. WILLIAM R. GARCIA, Manager
International Division
DAILY SERVICE TO ALL CITIES

GREETINGS AND CONGRATULATIONS
TO FATHER LANI AND THE ST. STEPHEN'S PARISH
ON THEIR 25th ANNIVERSARY

GEORGE'S LIQUOR STORE

Imported and Domestic Wines, Beers and Fine Liquors
1445 LINCOLN AVENUE PASADENA 3, CALIF.
Telephone: SYcamore 4-4347

letéket az egyháznak adományozta.

Hamarosan nagy sürgés-forgás volt a Wood-lawn Avenuen. Három üres ház, plébánia berendezés nélkül; minden átalakításra várt. Jó szives és szorgos kezek hamarosan egyszerű, de meleg otthont teremtettek a plébánosnak. A plébános "szakszerűtlen" ácsmesteri vezetése alatt megkezdődött a középső épület templommá alakítása. Természetesen, amit szakemberek könnyen végeztek volna el, azt mi véres verejtékkel tudtuk csak megcsinálni. Végül is Jordán Jakab, Father Láni unokatestvére Chicagoból, mint megváltó jött, mert szakember lévén, hamarosan be is fejeztek az átalakítási munkák és 1930 április 6-án az épület készen állt istentisztelet megkezdésére.

Külön akarunk megemlékezni albumunk lapjain a "Californiai Magyarság" akkori szerkesztőjének, Réthy J. Józsefnek nagylelkűségéről. A templomszentelés napjára külön diszkiadást adott ki színes nyomásban, Cantwell püspök fényképével s a hozzánk intézett levélnek másolatával.

Mint történelmi dokumentumot, itt örökítjük meg a "Californiai Magyarság" külön kiadásának idevágó fejezeteit:

**SZERETETT HIVEIM!
LOS ANGELESI MAGYAROK!**

A második megszólítást habozva irtam le. De azután elgondokoztam, hogy még ilyen nagy magyar esemény, mint a mi templomszentelésünk, amelyre ilyen mértékben fölfigyeljen városunk, nem történt — és ezért érzem úgy, hogy ünnepünk nem fér meg Hitközségünk ha-

tárai között, megosztjuk örömünket minden jóakaratu magyar testvérünkkel.

A célbaérők öröme a mi örömünk. Azoké, akik keményen elhatározták, hogy mi pedig erre törekszünk és akik erre az elhatározásra rá tettük életünket.

Áldott legyen az Uristen, amiért elfogadta szolgálatunkat.

Kis templomunkat a magyar katolicizmus végvárának tekintjük, hiszen ez a magyar templom esik legmesszebbre az Óhazától és halljuk a zsoltáros szavát:

"Én az Ur órállásán vagyok, állván szüntelen napestig."

Nemcsak én, szeretett hiveim, ti mind! Ott állunk a bástyán katonás rendben, egy vezényszóra mozdulva, fölesküdt hűséggel, acélos akarral.

Azok pedig, akik nem tartoznak Hitközségünkhöz kérem: Örüljenek velünk, lássák meg ebben a templomszentelési történetben a magyar ügy diadalát és tisztelve mások meggyőződését, vegyenek részt a mi ünnepünkben!

Father Láni.

AZ UTTÖRŐ ÖRÖME

Friderika testvérrre gondolok, akiben megvolt az uttörők erős hite és bátorsága, a keményen akarók kitartása és a célbaérés hite.

Amikor lekerült Los Angelesbe, szálegyedül nekivágott az idegennek — testvérlelkeket keresni, akik akarják az Uristent szeretni és

Dedication of Altar Society's Flag.

Altaverein Fahnenweihe

Oltáregyleti zászlóáldás.

A HUSZONÖTÉVES JUBILEUM
alkalmából üdvözlí a Szent István Hit-
község népét és közszeretben álló
plébánosát és Isten gazdag áldását
kivánja a további évek munkájára
a testvérség és szeretet jegyében
működő

Verhovay Segély Egylet
525-İK FIÓKJÁNAK TISZTIKARA
ÉS TAGSÁGA

Szalides András,
elnök

Gyulay Sándor,
ig., ügykezelő

Szivünkben kívánjuk, hogy a mi kis
templomunk, mint a multban, ugy a
jövőben is sugarazzon fényt a mi
népünkre és magyar hazánkra

Molnár Sarolta és Géza

Gott segne und beschütze unseren
FATHER LANI
und
AMERIKA
von Familie Seifert

A Magyar Egyházközség ezüst-
jubileuma alkalmából mindet jót
kivánnak az egyház népének
és szeretett plébánosának

Barna Mary és Kálmán
Altadena, California

BEST WISHES TO FATHER LANI
on the 25th Anniversary

**Mr. & Mrs. Joe Jackson
and Family**
510 E. Jefferson Blvd.

WE KEEP YOU IN GOOD SPIRITS AT ALL TIMES

EBERT'S LIQUOR STORE

"The House of Courtesy"

CHOICE LIQUORS, WINE, BEER, CHAMPAGNES

We carry Golden Sweet Malage Wine and
Lagrima Christi Malaga Wine (Tears of Christ)

These rare wines are the only wines that are used at
the Vatican dating back to 1899. The back label on
each bottle, top half written in latin, bottom half writ-
ten with an English translation, tells the story of these
fine wines and their selection by His Holiness Pope
Leo XIII. in 1899 to the PURVEYED TO THE HOLY SEE
Imports from Germany and many lands

HACKERBRAEU BEER FROM MUNICH - BAVARIA

Phone AD 1-2695 Albert Ebert, Prop.
5259 S. Broadway Los Angeles 37

EBERT'S HOME BAKERY
NEXT DOOR

szolgálni. Nem félt a számuk kicsinységétől,
bizott a mustármag növéseben.

Nem felejttem el azt az 1926-iki októberi va-
sárnap délutánt, amikor először találkoztam
Los Angelesben katolikus magyarral. A Székes-
egyházban gyűltünk egybe, vagy harmincan,
magyarul énekeltünk, imádkoztunk, az idegen-
ajku Father megáldott minket az ájtatosság
végén. Már akkor egy vágy élt mindenki lelké-
ben, magyar pásztort nekünk . . .

És most, amikor saját templomunkat töltjük
meg, mint megszervezett Hitközség, amikor is-
kolánk, plébániánk van, amikor az amerikaiak
csodálkoznak, hogy egyházi felszerelésünkben
már csak kevés hiányzik, — akkor az uttörő
testvér az első kevesekkel együtt hálát ad és
mind az első tanuskodnak arról, hogy azok, a
kik hisznek a célbaérésben és nem rettennek
vissza a nehézségek, akadályok, megnevérté-
sek, csalódások láttán, — azok bemennek az
"Igéret Földjére," azoké a beteljesülés, az ara-
tás . . .

Hála Istennek!

(R)

* * *

1929-ben, Lénhardt Fülöp magyarországi
származású német protestáns, a Szent Kereszt
iskolában meglátogatta Láni Mátyás plébánost.
Miután megtudta, hogy a plébános bánati szü-
letésű, német szülők gyermeke, megkérte, hogy
nem vállalná-e a városunkban élő nagyszámu
magyarországi születésű németek lelki gondo-
zását is? Csak egy mise mondására lévén al-
kalmunk, annak keretében a plébános magyar
és németnyelvű szentbeszédet mondott minden
vasárnap. A templom szentelés napján a német
csoport nagy számban volt képviselve, mind a
templomban, mind a Columbus lovagok termé-
ben az esti ünnepi vacsorán. Ez a lelkes csoport
ma is hű az egyházhhoz és annak plébánosához.

Egyházunkban a kulturális élet vezetése az
ifjuság kezében volt, akik mind amerikai szü-
letésű ifjak és leányok voltak. Hamarosan be-
láttuk társadalmi termék építésének szüksé-
gességét és 1931-ben engedélyt kaptunk audito-
rium építésére, modern színpaddal és atlétikai
felszereléssel. Művészetük már olyan fokon állt,
hogy rendes szindarabokon kívül zenés vigjáté-
kokat és operetteket adtak elő. Ma is örömmel
gondolunk vissza Gubányi Sándor vezényletére,
mikor valamennyien ezt a nótát fújtuk: "Oh
én nem tudom, hogy ez hogy lehet, oh én nem
tudom, hogy ez hogy történt . . ." — és mi is
sokszor csodálkozunk, amikor az Egyház 25
esztendei küzdelmeire gondolunk. Ez a lelkes if-
jusági csoport nemcsak kulturális, hanem
anyagi téren is óriási segítséget jelentett.

Nem felejtethjük el a chicagói hittedző
testület, Extension Society 1000 dolláros ado-
mányát, amellyel az átalakítási munkálatokat
fedezték abban a kápolnában, amely 12 évig
volt lelki otthona a los angelesi katolikus ma-

The Old and the New Church on Sunday. — Die Alte und
Neue Kirche am Sonntag. — A régi és templom vasárnap.

gyarságnak. A kis kápolna szűknek bizonyult,
fiataljaink lassan elszededtek, társadalmi éle-
tünk az egyházközség keretein belül erősen ha-
nyatlott és így a nagy társadalmi teremre nem
lévén többet szükség, jobbnak láttuk azt átalá-
kitani templomná.

Az akkori magyar kormány 1930-ban tuda-
mást szerzett az itteni katolikus magyar koló-
nia kulturális igényeiről, iskolakönyveket és
könyvtárt küldött plébániánknak. Budapesti
magyar urhölgyek gyönyörű magyar zászlót hi-
meztek, amit ősi magyar szokás szerint szen-
telt fel Monsignor Cawley, az Egyházmegye
vikárius generálisa. Német Laura, az akkoriban

Neues Pfarrhaus. — New Parish House. — Az új plébánia.

Congratulations and Best Wishes

Mr. & Mrs. Steve Implom

IN MEMORY OF JOE SCHULTZ

THERESA

Heartfelt Congratulations

on the 25th Jubilee

STEFAN & KATIE BERGES

WELCOME

TO

NEW TRINITY MARKET

COMPLETE IN ALL DEPARTMENTS

ROY & CAZ YOICOYAMA

501 E. JEFFERSON BOULEVARD
ADams 9038

AZ ÜNNEPLŐ EGYHÁZKÖZSÉG MINDEN TAGJÁNAK
ÉS NAGYRABECSÚLT PLÉBÁNOSUKNAK, FATHER
LÁNI MÁTYÁSNAK MÉG SOK SIKERT KIVÁN

JANOVSKY MISHA
BRENTWOOD FLORIST

13044 SAN VICENTE BOULEVARD

Telefon: ARizona 3-0311 — Lakás: EXbrook 3-1209

MAGYARUL IS MEGRENDELHETI VIRÁGAIT

ROTHAMMER KÁROLY

MESTER-HEGEDÜ KÉSZITŐ

556 SO. SERRANO AVENUE

Room 203 — 2 Blocks East of Western Ave.

Corner 6th St. - Los Angeles 5, Calif.

MAGYAR HEGEDÜKÉSZITŐ MESTER
A budapesti Pilát Pál tanítványa. Bő
tapasztalat és szakértelmi tudása a
leghiresebb művészek bizalmát nyerte
meg úgy saját készítményű hegedűjé-
vel, mint nemes öreg mester-hegedűk
javításával.

A JUBILÁLÓ EGYHÁZ PLÉBÁNOSÁNAK
ÉS TAGSÁGÁNAK MAGYAR SZIVVEL
KÜLDI JÓKIVÁNSÁGAIT!

finnepelt énekesnő volt a zászlóánya. Ennek a
szűzmáriás lobogónak a védelme alatt élt béké-
ben és egyetértésben egyházközségünk népe és
kapcsolta egybe az ideszakadt magyarokat.

A gazdasági depresszió esztendeire nem szi-
vesen gondolunk vissza. Gondterhelt arcok, a
bizonytalanság érzésével ültek vasárnaponként
a templomban. Saját szegénységüket még talán
könnyeben viselték, mint a templomtámogatási
tehetetlenségüket. Mégis ezekben az esztendők-
ben a Magyarországon felállított mindenki ka-
rácsonyfájának nagy részét egyházközségünk
szervezetei küldték. Kórházi szobákat rendez-
tünk be és Jugoszláviából kiülőzött magyarok-
nak nyújtottunk hathatós segítséget. Az alábbi
cikk a "Californiai Magyarság" külön kiadásá-
ban jelent meg a plébános tollából.

ELSODORT MAGYAROK . . .

Bánát és Bácska vészharangját konditom
meg a kaliforniai magyar végváron. Mint pap,
megkonditom a tengeren túl, a saját szülő-
földjükön idegenekké lett magyar szívek elnyo-
mott jajszavát.

Kalifornia magyar portáin kopogtatok be,
hogy mint a bánáti és bácskai magyar bánat
regőse, elénekeljem azok fájalmát, akiknek az
idegen zászló halálsuhogása ráfagyasztotta aj-
kukra a mosolyt és elnémitja a panaszos sirást.

Valamikor a dalos bánáti és bácskai mező-
kön boldogan csendült égne a magyar dal, mo-
solygó, vidám emberek szántottak-vetettek. A
Duna és Tisza, Maros és Temes habjain ma-
gyar halász csónakja ringott.

Ma? Holttengernek tűnik előttünk a Duna,
Tisza, Maros, Temes. Kihalt a magyar szó, nin-
csen dalos aratás és szüret, mert nem magának
arat, nem magának szüretel a magyar. Idegen
nép taposta szét gyűlölettel azt, amit szorgos
magyar kezek ezer esztendőn át plántáltak. El-
vették kulturéletük lehetőségét, elvették nyelv-
üket, iskoláikat és templomaikat. Megszokták
már a 15 esztendő alatt a rabbilincsek zörgetés
nélküli hordását. Nem kértek s nem követeltek
mást, csak azt a házat, amelyben születtek és
csak annyi földet, amely megtermi a könnyek-
kel áztatott kenyeret.

Némábban és csendesebben nem hordta még
nép a keresztjét, mint a bánáti és bácskai ma-
gyar, soha ember nem viselt el annyi megaláz-
tatást, olyan hősiesség lélekkel, kitartással és tü-
relemmel.

Reméltek és biztak. Térdenállva imádkoztak.
Ha már saját kenyerüket és vizüket pénzen kell
megvenniök, legalább otthonukat hagyják meg.

Amilyen némán és csendesesen éltek, olyan né-
mán és csendesesen kapták fel rongyaikat, utolsó
pillantást vetettek minden reményükre, szülő-
házukra és engedtek a gyűlölet-diktálta pa-
rancsnak, mely hontalaná tette őket. Ott kel-
lett hagyniok váratlanul a maguk kis nyomo-
ruságát. Áttették őket a határon, csak azért,

The Grand March, 1952.

Der Grosse Aufzug, 1952.

Az ünnepi felvonulás, 1952.

mert magyar szóra tanította őket egy magyar
anya. Egy megcsontított, ezer sebből vérző
anya: Magyarország megnyitotta szeretetének
kapuját és amennyit koldusszegénységéből te-
hetett, — ideiglenesen otthont adott nekik.

Az egész világ megdöbbenve látta a földön-
futókká lett bánáti és bácskai magyarok téli
menekülését. A világ közvéleménye megállitot-
ta a kegyetlen hajcsárokat és új reményt ön-
tött azokba, akiket még nem ért el ez a sors, a
kiknek meghagyták még az otthont. Így is ez-
ren és ezren állnak ma bizonytalan jövő előtt
kenyér és hajlék nélkül.

Megmozdult nemcsak az óhazai magyar tár-
sadalom, hanem a tengerentúli magyarság is.
Majd mindenhol, ahol magyarok lagnak, ren-
deztek valamit az ártatlan, némán szenvedő,
minden bizalmukat és jövő reménységüket ma-
gyarokba helyező menekültek részére. A los an-
gelesi magyar kolónia sem maradhat ki azok
sorából, akik ezen magyar emberbaráti csele-
kedetben részt vesznek.

* * *

Ma ezek a sorok talán még drámaiban hat-
nak, mint akkor, amikor a hontalanok száma
sok ezret tesz ki.

1933 egy mérőföldkő volt az Egyházközség
lelki életében. Két magyar dominikánus pap, a
boldog emlékü Böhle Kornél és Badalik Bertalan,
jelenlegi veszprémi püspök, plébánosunk
vendégei voltak hat héten keresztül. Két misz-
siót tartottak magyar és német nyelven. A hi-
vőknek több reményt, az eltévelyedetteknek hit-
tet hoztak, ezek a misziók. Bertalan atya Szt.
István napi rádióműsora, még ma is élénken él
öregjeink lelkében.

Greetings and Best Wishes
on the 25th Anniversary
to Father Lani and his staff

DR. ALADAR BRULL

IN MEMORY OF BELA CHATT
with the warmest Congratulations
on the St. Stephen's Silver Jubilee

MRS. BELA CHATT

A SZENT ISTVÁN MAGYAR KATOLIKUS EGYHÁZ-
KÖZSÉG NEGYEDSZÁZADOS JUBILEUMI ÜNNEPÉN
LEGJOBB KIVÁNSÁGUKAT KÜLDIK AZ EGYHÁZ-
KÖZSÉG MINDEN EGYES TAGJÁNAK ÉS FÁRAD-
SÁGOT NEM ISMERŐ LELKES PLÉBÁNOSÁNAK.
FÜTISZTELENDŐ LÁNI MÁTYÁSNAK

Radonics Zsigmond és Irma

ÉS TOVÁBBI SIKEREKET KIVÁNNAK A JÖVENDŐ
ARANYJUBILEUMHOZ, MELY NEMCSAK MAGYAR
KATOLIKUSAINK LEGSZEBB ÜNNEPSÉGE, DE AZ
EGÉSZ AMERIKAI MAGYARSÁG FELEJTETLEN
ÉS BENSŐSÉGTEJES ÜNNEPSÉGE IS LESZ.

GREETINGS

to the St. Stephen's Church
and Father Mathias Lani

DR. IRVING ADLER

AZ A SZÉP MUNKA, MELYET A SZENT ISTVÁN
TEMPLOM FELVIRÁGOZTATÁSA ÉRDEKÉBEN
FATHER LÁNI MÁTYÁS KIFEJTETT. MEGÉRDEMLI
AZ EZÜSTJUBILEUMOT ÉS A LOS ANGELESI
MAGYAR TÁRSADALMI ÉLET LEGŐSZINTÉBB
TISZTELETÉT ÉS NAGYRABECSÜLÉSÉT.

A TOVÁBBI MUNKÁHOZ MINDEN JÓT KIVÁN
A NÉPSZERŰ PLÉBÁNOSNAK ÉS HIVEINEK

FREY ZSIGMOND

Compliments of

VICTOR G. JURSIK

PUBLIC ACCOUNTANT
TAX CONSULTANT

4126 CRENSHAW BOULEVARD
Across from Broadway Dept. Store
Telephone: AXminster 1-1141

Always at your service

1937 — emlékezetes esztendő. Shvoy Lajos, Székesfehérvár püspöke, két heti látogatással tisztelte meg plébániánkat. Ő a magyar püspöki kar megbízásából jött az Egyesült Államokba, hogy az amerikai püspöki kart, egyháziakat és világiakat meghívja az 1938-as évi budapesti Eucharisztikus kongresszusra. Shvoy Lajos püspök volt egyébként az első magyar püspök Los Angelesben. Mint a Szent László Egyet — a külföldi magyarságot gondozó egyet — elnöke, nagy megértéssel fogadta hiveink hódolatát és őszinte szívből köszönte a magyarságát megőrző egyházközségeket és annak minden tagját. Amerikai utjáról irt könyvében külön fejezetet szánt a los angelesi Egyházközségnek. Könyvében megörökítette: "A legszebb magyar kórust a los angelesi Szent István templomban hallottam, a Mérföldnyelő Mátyás plébános vezetése alatt."

A háborus felhők sötéten tornyosultak Európa felett. A vihar kitörőben volt, amely végül Amerikát is belerántotta a második világháborúba. Egyházunk fiai és leányai egymás után jelentek meg katonai egyenruhában és gondterhelt apák, anyák, hitvesek és testvérek imádkoztak templomunkban. Soha sem imádkoztak békéért emberek annyi bensőséggel, mint akkor. Mindannyiunk szíve vágya volt a béke és semmi más. Az Óhazával az összeköttetésünk megszakadt. Az otthonaikért való aggodás éjjel-nappal gyötörte lelkünket. Mindannyian tudtuk, hogy nagy feladat előtt állunk, mert a háboru nyomán lerongyolódott hozzátartozóink Európában tőlünk várják az életmentő darab kenyeret. Az Egyházközség életében ez a szomorú fejezet lett a legdicsőségesebb.

Segély, segély, volt a hadi kiáltásunk! Az Amerikai Magyar Segély a mi plébániánk irodájában született 1944 augusztus 14-én és országos szervezet lett belőle. A helyi Amerikai Magyar Segély elnöke a mi plébánosunk lett. Az ő vezetése alatt munkálkodott városunk minden magyar testülete. Természetesen Egyházközségünk a felebaráti szeretet zászlójával a kezében előljárt a nagylelkűségben. Az első segélyt Magyarországra Los Angeles küldte: \$10,000 értékű orvosság formájában, a svájci Vörös Kereszt útján. Plébánosunk vezetése alatt ez a segélyakció az összes egyházak, munkásszervezetek és társadalmi szervezetek közreműködésével közel egy negyed millió dollár értéket küldött pénzben és áruban Magyarországra. A los angelesi angol egyházak nemcsak nagyobb mennyiségű ruhát és élelmet, hanem meglehetősen számú dollárt is adományoztak, a mellyel segítettünk Magyarországon; valláskülönbőség nélkül osztották szét az adományokat a szenvedők között. Magyarország mártir biborosa, Mindszenty József, tudta legjobban, hogy mennyit jelentett a Szent István Egyházközség és annak plébánosa, az óhazai szenvedőknek. Ezért adta hálájának jeléül az ezüst emléké-

met okmánnyal együtt plébánosunknak 1948-ban.

Visszatérünk a második világháborúra, melynek célja a diktatúrák eltörlése volt. Az akkor élő három diktátorból kettőt elsöpört a világháború, a harmadik megmaradt és kancsukája véres nyomokat hagyott ártatlan emberek hátán. Az ázsiai veszedelem menekülésre kényszerítette Magyarország, Románia és Jugoszlávia százazereit. Egyházközségünk tagjainak rokonai és barátai sinylődtek koncentrációs és menekült táborokban. Jugoszláviában 250,000-nél többen haltak éhen és csak a jeltelen néma sirok tanuskodnak a szenvedésről és éhhalálról. Reménytelenségükben, életük kockáztatásával szöktek át határokon, menekültek a szabad világba, Ausztriába és Németországba.

Az előzőekben ismertett első segély után, a melyet Magyarországnak nyújtottunk, a menekült részére szóló segély következett. Ebben a második segélyben a politikai ellentétek miatt már nem cselekedett harmonikusan a los angelesi magyarság. Az Amerikai Magyar Segélyosztály feloszlott és az Egyházközségünk egyedül maradt a menekültek segélyezésében. Egyházközségi rendezéseinket a segély szolgáltatásba állítottuk. Többször panaszkodtak a hivek: "Miért nem törlesztjük inkább a magunk adósságát, miért kell mindent elküldeni?" Erre a plébános azt felelte: "A magunk adósságát majd letörlesztjük, de éhező embereknek késő a darab kenyér holnap!" A csomagoló spárgától kitépett véres ujjaink bizonyították a menekültekkel való együttérzésünket és szeretetünket.

A segélyt a bevándorlás követte. Nemcsak Magyarországról, hanem Európa minden országából elindultak az emberek. McIntyre kardinális plébánosunkat bizta meg az európai menekültek ügyeinek intézésével. A mi Egyházközségünk lett a bevándorlók Ellis Islandja és egy új, boldogabb és biztosabb életnek a kapuja. A mi plébániai hivatalunk volt a szív, amelyen keresztül a los angelesi Egyházmegye élet adó vére folyt nemcsak magyarok és németek számára, hanem lengyelek, litvánok, lettek, esztek, ukránok, csehek, románok, bolgárok, szerbek, horvátok, szlovének, szlovákok, olaszok, oroszok, örmények és görögök részére is. A nagy feladatot Egyházközségünk lelkes tagjaival plébánosunk sikeresen hajtotta végre és a bevándorlóknak új otthon és kenyeret szerzett. Lakásokba való elhelyezés munkakeresés, gyermekeknek iskolába helyezése, állás, kérvények, szociális biztosítás, a kormányjelentések, sőt még a jövedelmi adó bevallások is mind-mind a mi templomunk irodájában intéződtek. A kezdet nehézségeinek áthidalására a biboros érsek előlegezte a szükséges összegeket s azóta is atyai jóindulattal öröködik a bevándorlók felett s állandóan érdeklődik helyzetükről. Az

Oberding Georg alt und Frau Eva

so auch

Oberding Georg jung u. Frau Anna

SOWIE SOHN JOHN,

AUS GLOGONY (BANAT)

Grüssen auf diesem Wege alle Landsleute,
Bekannte und Vervandte in aller Welt

CONGRATULATIONS

TO

ST. STEPHEN'S ROMAN CATHOLIC CHURCH
AND FATHER MATHIAS LANI

ON THEIR SILVER JUBILEE

Los Angeles Poultry Co.

EMERY SCHWARTZ

COMPLIMENTS AND

BEST WISHES

from

Mr. & Mrs. Otto Schirmer

905 W. Jefferson Blvd.

Los Angeles, California

COMPLIMENTS

OF

**GRAY CONSERVATORY
OF MUSIC**

INSTRUMENTS - THEORY

THE SCHOOL FOR SERIOUS STUDENTS

507 E. JEFFERSON BLVD.

LOS ANGELES

Phone: ADams 9931

In compiling the material of this Album,
there may be some sponsors or adver-
tisers omitted copies being misplaced.
For this reason ask for understanding
and good-will.

Compliments

of

**BOOKBINDERS
CORPORATION**

ADams 4-5262

LION DRUG COMPANY

PRESCRIPTIONS - COSMETICS - LIQUORS

Corner of San Pedro and Jefferson

egyházközségi munkabiztosításokat menekültek részére az NCWC-n keresztül bonyolítottuk le.

Az újonnan bevándorlottak, miután a bevándorlási iroda átsegítette őket a kezdet nehézségein, hamarosan megtalálták helyüket a társadalomban. A segélyiroda bár továbbra is készen áll segítő kezével, kórházi, orvosi, peres, biztosítási, iskolai és adóproblémákban, sokan elfelejtették a katolikus szervezetek óriási áldozatát és emberfeletti munkáját. Kb. négyszáz katolikus magyar család — mintegy 1000 fővel, érkezett Los Angelesbe az utolsó két év alatt. Ez a szaporodás jogosan ébresztette fel bennünk a reményt, hogy az egyházi élet fellendül. Különösen meglepett bennünket néhány, az Óhazában állítólag vezető katolikus, akik bevándorlásuk előtt hithűségüket holdkarimájú pecsétes okmányokkal igazolták és itt a dollár láz felemésztette hithűségüket s ezzel elvesztek mind a katolicizmus, mind a magyarság számára. Dicséret legyen azoknak, akik az öreg-amerikások mintájára, a közlekedési nehézségektől nem ijedtek meg s az Egyházközségért éppen úgy hozzák az áldozatot, mint azok, a kik azt fentartották 25 éven át.

Az emigráció ráütötte bélyegzőjét nemcsak az Egyházközségünkre, hanem az egész magyar társadalomra. Vajjon az új irány helyes lesz-e, építeni fog-e, vagy lerombolni azt, amit egy fél század szorgos magyarsága épített, a jövő hivatott megmondani.

A Szent István Egyletünk, amely az Egyházközség oszlopa, és a katolikus akciót jelentette a mi körünkben, szeretettel hívta meg a bevándorlókat tagjai sorába. Sajnos, ma éppen a nemtörődomség miatt, a taglétszám majdnem ugyanannyi, mint volt a bevándorlás előtt. Aki ősei vallását megtagadja és egy dolláros tál lencséért odadobja, annak hazafias szólamai csak pengő érc és rezgő cimbalom. A los angelesi katolikus magyarság egyházának 25 éves

fenállásával bizonyítja ma kitartó munkáját, egyenes, őszinte hitét, és az elmúlt esztendőik áldozatkészségével a szülőhazához való szeretetét és ragaszkodását. Nem hazafias frázisok, hanem a tettek bizonyítják ezt. Az itteni magyarság, mint őseink egykor, a hazáért éltek és haltak, nem mint ma sokan, a hazából és hazafiasságból akarnak élni és mások haljanak meg érte.

A felszaporodott egyházi munka második pap alkalmazását tette szükségessé. Dr. Gerencsér István piarista atya, aki maga is menekült Magyarországról, közel két esztendőig szolgálta az Egyházközséget és annak hiveit. A piarista rend érdekei keletre szőlítették, ahol Father Gerencsér hivatásának megfelelően minden idejét az ifjuságnak és rendjének szenteli. Utódja Father Salazar Armando, los angelesi születésű amerikai spanyol pap volt, aki sajnos nyelvi nehézségek miatt csak angol és spanyol hiveinknek volt szolgálatára. Jelenlegi segédlelkészünk, Father Nagy József, aki két éven keresztül amerikai egyházban működött.

Egyházközségünk tevékenységei közül ki akarjuk emelni a Szent István Egylet és Nőszövetség havi találkozóját; a Szent István és Danubia Sportegyletet; a hatvan tagból álló gyermekzenekart.

A Szent István Egyházközség filmje lepergett. A küzdelme, az öröme és bánata, a sikere és sikertelensége továbbra is bátorít bennünket a jövőben még nagyobb tervek végrehajtására. Jelenlegi templomunk szűknek bizonyul és ezért új templom építésének a gondolatával foglalkozunk 25 éves fenállásunk haláljával, hogy ezzel is emléket állítsunk magyar katolikus hithűségünknek és vallási összetartozásunknak. Kérjük az Egek Urát, hogy áldja meg további munkánkat és áldjon meg minden jóindulatu egyháztagot és barátot.

A Krónikás.

COMPLIMENTS

of

Evelyn & Erwin Werther

Trans-Global Travel Bureau

650 NO. WESTERN AVENUE

LOS ANGELES 4, CALIFORNIA

HUDson 2-1213

Sponsors for the 25th Jubilee Celebration

M. & Mrs. Eugene Adam
 "A. Cs."
 Mrs. Gizella Allen
 Dr. & Mrs. Eugene Andreich
 Mr. & Mrs. Otto Angeli
 Mrs. Hilda Bashle
 Mr. & Mrs. Gaye J. Birinyi
 Mr. & Mrs. Julius Benko
 Mr. & Mrs. Joseph Bock and Eugene
 Mr. & Mrs. Imre Beli
 Mr. & Mrs. Joseph Beretz
 Mr. & Mrs. Gergely Bodo
 Eugen Bauer
 Mrs. Adelheid Behring
 Mr. & Mrs. Joseph Bauer and Family
 Mrs. Terez Borsos
 Mrs. Joseph Broda
 Mrs. Joseph Barich
 Miss Ilona Bujdosy
 Mrs. Tess Black
 Mr. & Mrs. Joseph Bernauer and Son
 Mr. & Mrs. Stephen Barna
 Mr. and Mrs. Gabriel Barry
 Mr. & Mrs. Gilbert Bernal and Family
 Mr. & Mrs. Julius Bodoogh
 Stefan Bohmann and Family
 Mr. & Mrs. Edward Braun
 Aurora Cueta
 Mr. & Mrs. John Czako
 Elvira Delfin
 Mr. Hilario Diaz and Family
 Mr. & Mrs. Adam Dewald
 Mr. & Mrs. Robert Damron
 Mr. Francis Denes
 Mr. & Mrs. Anton Dittrich
 Mr. & Mrs. Steven Dittrich
 Mr. & Mrs. Franz Erdelyi and Family
 Mr. & Mrs. Kurt Evans and Family
 Mr. & Mrs. Martin Eisemann
 Mr. & Mrs. Nikolaus Friedrich and Family
 Maria de la Paz Fregozo
 Mr. & Mrs. Anton Fodor and Family
 Mrs. Helen Fazekas
 Mr. & Mrs. Mike Fink
 Mr. & Mrs. Adam Fellingner and Family
 Mr. & Mrs. John Gartner and Family
 Mrs. Paul Giritz
 Mr. & Mrs. Joe Gomez and Family
 Gudelia Gudino
 Margarita Gomez
 Rachel Maude Gilbreath
 Mr. & Mrs. John Gatej and Family
 Mr. & Mrs. Imre Cubanyi
 Mr. & Mrs. Ben Gray and Family
 Mr. & Mrs. Andrew Graner
 Mrs. John Gulyas
 Mr. & Mrs. Sandor Gyulay
 Mr. & Mrs. Gayon
 Mr. & Mrs. Joseph Green and Family
 The Hipfel Family
 Hastenteufel Family
 Mr. & Mrs. Karl Herold
 Mr. & Mrs. Fred Heller
 Mr. & Mrs. Emil Haertlein
 Mr. & Mrs. Jacob Heinz
 Mr. & Mrs. John Hausman and Family
 Mr. & Mrs. Joseph Hock
 Mr. & Mrs. Johann Isak and Family
 Mr. & Mrs. George Imhof and Family
 Mrs. Julia Jerabek
 Mr. & Mrs. Alex Juhasz
 Mrs. Katharina Jerch and Children
 Mr. & Mrs. Martin Jung and Family
 Mr. & Mrs. Michael Kosztin
 Joseph and Ethel Koncsek
 Carmelita Kulhay
 Mrs. Philomena Kundel
 Mr. & Mrs. Erno Kiraly
 Mr. & Mrs. Ivan Kmetic
 Dr. John Kincses and Family
 Mrs. Julia Kafan
 Mrs. Mary Kish
 Mr. Joseph Kish
 Miss Elizabeth Kallo
 Mrs. Helen Kaludjer and Family
 Mr. & Mrs. Eilif Knudsen
 Mr. & Mrs. Larry Kresch
 Mr. & Mrs. Michael Kolostori and Family
 Mrs. Maria Kalmar
 Mr. Wilhelm Kalmar
 Olga Maria Lindner
 Dr. Peter George Lindner
 Dr. Max Rudolph Lindner
 Mr. & Mrs. Ladislaus Loeschnigg & Family
 Mrs. John Lehotsky
 Loch and Klopp Family
 Mercedes Lopez
 Mr. & Mrs. Frank Lullovcics
 Mrs. Clara Molnar
 Mr. & Mrs. Sebastian Magnet and Family

A Szent István Betegsegélyző Egylet rövid története...

A los angelesi magyar katolikus első gyűlését az itt tartózkodó Horváth Friderika nővér hívta egybe a Székesegyház termében, 1926-ban. Megalakult a Jézus Szíve társaság, amelynek célja a hitélet ápolása mellett a nemzeti összetartozás volt.

Vasárnaponként találkoztak a székesegyházi térben, imával és egyházi énekekkel töltötték el idejüket. Természetesen felébredt a jelenlétükben a gondolat, szociális téren is szervezkedni, mert a vallás gyakorlása mellett szükség volt szórakozásról is gondoskodni. Így született meg a vallás nyomán a testvérsegítés gondolata is, amely a Betegsegélyző Egylet alapításához vezetett. A vallásuk gyakorlásában lanyhák is kezdtek felmelegedni és beléptek az egylet tagjai sorába.

A vezető Sarkady Béla volt, akit megválasztottak elnöknek. Mellette nagyon agilis munkát végzett Veréb István, az egylet agilis titkára.

A nyár együtt volt, ha nem is nagy számban, de annál kitartóbb és hűséges lélekkel. Pásztor hiányzott, aki ennek a nyárnak az élére áll és atyja lesz.

Az akkori vezetőségnek érdeme, hogy Cantwell érsek plébánosunkat ide kérte a magyar hívek lelki gondozására.

Sarkady Béla a Székesegyház termében köszöntötte az új plébánost. Beszéde végét idézzük: Főtisztelendő Ur! Kis csoport árva magyar köszönti önt a Csendes tenger partján. Legyen nekik gondozójuk, atyjuk. A magam számára csak azt kérem a jó Istentől, hogy utolsó órámban magyar pap fogja a kezemet, magyar imát halljak bucsúszónak ebből a világból. Siromra pedig magyar pap adja az utolsó áldást és magyar szívvel hantoljon el az idegen földben.

Az Ur Isten meghallgatta imáját és haldokolva mondta: "Köszönöm plébános ur, hogy itt van mellettem. Könnyebb így elmenni."

Sarkady Bélát az elnökségben Stumpfhauser József követte, aki rövid egy esztendő után megvált az egylettől és elmerült a nagy amerikai néptengerben. Vele értékes munkást veszített a katolikus magyarság.

Smith József, aki plébánosunk szállásadó gazdája volt, lett a következő elnök. Az ő elnöksége alatt vásároltuk meg a jelenlegi templomhelyet és az ő idejében adtuk át az átalakított épületeket rendeltetésüknek. Szakember lévén, a templom udvarán, a jelenlegi templomunk helyén, gyermekeknek gyönyörű játékkeret szerelt fel.

Következett egy viharos esztendő az egylet életében. Egyenetlenség ütötte fel a fejét és megsemmisüléssel fenyegette az egyletet.

A viharban kipróbált vezetőre volt szükség és így ismét Sarkady Béla felé fordult a tagság bi-

zalma. Biztos kézzel vezette át az egyletet biztosabb alapon nyugvó jövő felé.

Mindnyájunkat mélyen megrendített tragikus autóbalesete és halála. Benne a los angelesi magyarság óriási értéket veszített el.

Sarkady Bélát az elnökségben Pédery Mihály követte. A nem könnyű feladatot Pédery becsülettel és hűséggel oldotta meg.

Pédery Mihály elnöke alatt érte el az egylet a fénykorát. Nemcsak a tagok létszáma növekedett hónapról-hónapra, hanem tevékenysége is szélesedett.

Bizottságot alakított, mely Réthy József akkori szerkesztővel az élén, új alapszabályokat dolgozott ki, melyek még ma is érvényben vannak.

Pédery Mihály 15 éven át volt az egyletnek elnöke. Munkájában hűséges életpárja mindenkor munkára készen támogatta az egyleti munkában, akár mint megválasztott alelnök, akár mint rendező bizottsági tag.

Az egylet Pédery Mihályt melegen köszöntötte 15 éves elnöki jubileumán és szép emléktárggyal búcsuzott tőle. Pédery Mihály és felesége ma is az egyletnek oszlopos tagjai.

Az elnöki székben Pédery Mihályt a mai elnökünk, Juhász Sándor követte. Mindenkit megnyerő modorával az egyházközségnek és a los angelesi magyarságnak köztiszteletben álló tagja.

Nem mulaszthatjuk el e történetnek megírásában megemlékezni az egyletnek fennállása alatt 25 évig működő pénztárosáról. Sallay Lajos óriási érdemeket szerzett az egylet vagyoni biztonságának megalapozásában. Sajnálattal kellett tudomásul vennünk lemondását, mert úgy a munkája, mint a várostól való távolság lehetetlenné tette a tisztség megtartását.

1948 volt az új bevándorlás kezdete. Magyar családok érkezése egyúttal az egylet taglétszámának szaporodását is jelentette. Hamarosan megkétszereződött a tagok száma és komolyan gondolkodtunk az eddig segélyt a kétszeresére emelni, új alapszabályokat készíteni és ifjusági csoportot felállítani.

A vérmes reményeink sajnos, nem váltak valóra. Az önszegélyezéshez nem szokott új tagok nem értették meg az Amerika szerinte működő egyletek célját és hivatását. Állami és munkáspénztárakhoz szokottak sokkal többet vártak az egylettől, mint amennyit az egylet nyújtani volt képes és ezért az új tagok majdnem több mint fele, nem kívánt megmaradni az egylet kötelékében. Így megmaradt minden a régiben és az egylet szerényebb keretek között tovább működik. Az egylet, mint fennállásának első napjától az egyházközség oszlopa volt, most is az, és Isten segítségével az is marad, amíg csak katolikus magyar él Los Angelesben.

Sponsors for the 25th Jubilee Celebration

Mr. & Mrs. Joseph Lanyi	Steiner Family
Mr. & Mrs. Michael Leinz	Mr. & Mrs. Joseph Schmidt and Family
Mrs. Julius Loshonczy	Mrs. Anna Schmidt, St. Louis, Mo.
Mr. & Mrs. John Marz	Mr. Nikolaus Schieber
Mrs. Julia Mozolan	Mr. & Mrs. Mathias Stolz and Family
Mr. Steve Muche	Mr. & Mrs. Robert P. Schneider
Mr. & Mrs. Blasius Merli	Mr. & Mrs. Edward A. Schneider
Mr. Steve Merli and Miss Adele Merli	Mr. & Mrs. John Schneider
Mrs. Anna Merli	Mr. & Mrs. Edward Schneider
Catherine May	Mrs. Mary Szonyi
Mr. & Mrs. A. F. Madison and Family	Mr. John Staudhamer and Family
Mr. Ferdinand Mumm Family	Mr. & Mrs. Adam Seibel
Mr. & Mrs. George Manz	Mrs. Elizabeth Sarkady
Mrs. V. Mattusch	Mrs. Anna Seifert
Mr. Louis Miller	Mr. & Mrs. John Szabo
Mr. & Mrs. Robert Moklovsky	Mrs. Elizabeth Szabo
Mrs. Rose Mohay	Mr. & Mrs. Ernest Steuer and Family
Mr. John and Elizabeth Niedermayer	Miss Maria Schoffler
Mrs. E. Virginia Newell	Mr. & Mrs. Johann Stagel and Family
Mrs. Rose Nagy and Family	Mr. & Mrs. Andreas Stagel and Family
Mr. and Mrs. Ted Nagy and Family	Mrs. Hilda Salazar
Mrs. Mary Noll	Mr. & Mrs. Peter Thierjung Family
Mr. & Mrs. Julius Offler and Family	Mr. & Mrs. Erwin P. Tuppan
Mrs. Barbara Petro	Mr. Leslie Tabani
Mr. & Mrs. Alex Patronsny	Mr. & Mrs. Alexander Vajda
Mr. & Mrs. Charles Papp	Mrs. George Varga
Mrs. Anna Pauer	Mr. & Mrs. Hans Voss and Family
Mr. Joseph Pauer	Mr. & Mrs. Peter Weitman and Family
Miss Margaret Pauer	Mrs. Anna Weitman
Mr. & Mrs. Orlando Peru	Mr. & Mrs. Alex Wurster and Ingeborg
Mr. & Mrs. Edward Pfeiffer and Family	Mrs. Barbara Wingert and Son
Mr. & Mrs. Johann Peter Pfeiffer and Family	Mr. & Mrs. Joseph Wertag and Family
Mrs. Josefita Rendon	Mr. & Mrs. Andreas Weber and Family
Mr. and Mrs. John Race	Ignatz Weiss Family
Mr. & Mrs. John Rothaas and Family	Mrs. Elizabeth Weisman Family
Mr. & Mrs. Steve Ratko	Mrs. Julia Zilaki
Mr. & Mrs. Joe Stefany	Miss Margaret Zernovean
Mr. & Mrs. Frank Shenefield	Dr. & Mrs. Eugene Zador and Leslie, Peggy
Mr. & Mrs. Paul Suján	Mr. & Mrs. Johann Zeller Family
Elizabeth Schillinger Family	Mr. & Mrs. Thomas Zettl

I wish to express my sincere gratitude to everyone who contributed to the success of our Jubilee Celebration and the publication of our Memorial Album.

FATHER MATHIAS LANI

Egyházközségünk Katolikus Nőszövetsége

Egyházközségi családunk édesanyjai a Nőszövetség tagjai. Ott álltak az Egyházközség bölcsőjénél, ringatták, ápolták és gondozták az ujszülött egyházat, anyai szeretettel s gondossággal. Családunk jóléte és biztonsága az ő kezükben volt.

Az elnökök és titkárnők hosszú sora áll a jubileumi ünnepségen sorainkban és csendes, könnyesen örvendenek az elmúlt évek sikerei felett.

Nőszövetségünk az egyházunk legértékesebb és legfontosabb szervezete. Az ő gondjuk az Isten házában az ékesítése, ők voltak templomunk Betlehem-jének, a tabernakulumnak anyai gondozói. Kezük munkája diszította az oltárt és büszkeségünk mindig az oltárunk és templomunk makulátlan tisztasága volt. Az ő kézimunkájuk volt az isteni vacsora asztalának terítője, az ő kezük munkáján nyugodott az Ur Jézus templomi betlehemi jászolyában.

Nőszövetségünk 25 nagyszabású egyházközségi bazárt rendezett. Disztes kiállítású sátrak, tömve kézimunkákkal és ajándéktárgyakkal, mind az ő Isten- és emberszeretetüknek a bizonyítéka. A bazárok nemcsak minden esztendőben barátok találkozója, hanem az egyházközség anyagi forrása is volt. Nyugodtan mondhatjuk, hogy az eredeti ÖT-VEN EZER dolláros adósságunk oroszlánrészét a Nőszövetség tagjai törlesztették munkájukkal és egyéni adományaikkal.

Hosszu esztendőkön át a Nőszövetség rendszeresen megrendezi a havi gyűléssel kapcsolatban a családi jellegű társasvacsoráját és az ő rendezésükben az egyházközség lett a magyar barátok kedvelt találkozó helye.

Nőszövetségünk különösen a háború alatt mutatta meg áldozatkészségét. Az Egyesült Államokban is bevezették az élelmiszer jegyeket. A rendszeres vacsorák megtartása szinte emberfeletti nehézségek elé állította az egyházközség tagjait. Magyar leleményességgel a disznóölés mesterségét és a husfeldolgozás művészetét hamar megtanulták és országszerte híres lett az Egyházunk gyártotta magyar kolbászok. Talán kissé különösnek hangzik erről írni. Ez a munka volt az egyházközség legkiadósabb anyagi forrása.

Az ilyen munkanapok nagyon sokunk számára ma is életünk legkellemesebb emlékei közé tartoznak.

A nagy testvérsegítés idejében 1945-1948 ott látta az egyházunk Nőszövetségét a szeretet bástyáján elől állni és dolgozni. Rendszeres segélymunkanapokat rendezett, közös rendezéseknél a munkák nehezebbjét keresték és méltán volt a Nőszövetség magyar társadalmunk egyik legmegbecsültebb tagja. Ahol áldozni, dolgozni és kitartani kellett, ott volt mindig a Nőszövetség.

Olyan egyházközség, amely ilyen derék, egyházukat szerető édesanyákkal dolgozhatott, nem mérülhetett el a napi küzdelem magas hullámokat-

verő tengerén. Az ilyen egyház csak élni tud, az ilyen közösség csak növekedhet.

25 év után nézzetek vissza mindnyájan, ti névtelen katonái az Urnak, kik Isten és az egyházatok, a magyar templomnak voltatok és lesztetek nagyon megbecsült szolgálóleányai.

Adjon az Isten a jövő 25 évben ugyanolyan csendben és alázatban dolgozó egyházközségi, oltárt gondozó asszonyokat.

George Tatar and Kato Patocs in action
Georg Tatar und Kato Patocs auf der Buehne
Tatar György és Patócs Kató csárdást táncolnak

OUR MUSIC SCHOOL--OUR PET PROJECT...

OLGA MITANA, teacher of violin, a native of Budapest, Hungary, had music in her veins and showed great talent in her early childhood. She received all her training in Los Angeles. During her school years, she showed marked ability, not only as a soloist but also as a member of an ensemble. Upon graduation, she was engaged quite extensively in radio and concert work and is now a member of the Los Angeles Philharmonic Symphony Orchestra. Her class consisting mostly of older children, progressed so far that today they master even more difficult compositions.

HYMAN MARKOWITZ, horn teacher, graduate of the Julliard School of Music, alumnus of the Berkshire Festival at Tanglewood, Mass. During the war was with the 596th Air Force Band. Formerly with the New Orleans Symphony Orchestra. At present he is a member of the Los Angeles Symphony Orchestra.

Our pastor being a musician is naturally developing the musical talents of our children, with his whole heart. For that purpose He established a school of music with instruments and vocal classes. He engaged the best obtainable teachers for the individual instruments and teaches the choirs and orchestra himself.

This school has been operating 9 months. It was a miracle to see these untrained youngsters perform on different occasions. Nobody would believe that our children would be able in such short time play as they really do. Our Christmas will remain an unforgettable memory for all of us.

We express our gratitude to the teachers of our music department for their full cooperation and patience in teaching our children.

The teachers are:

ANDREW SHIK, teacher of clarinet and flute. As a native of Hungary, he brought with him the musical talent of his race. Deviating from the typical Hungarian instrument, the violin, he studied flute and clarinet. He is in charge of the largest section of our orchestra, and progressed very fast with his pupils, so today they are the least trouble in our studies. Mr. Shik is a member of the Los Angeles Philharmonic Symphony Orchestra with an outstanding record wherever the Philharmonic Orchestra performs.

SEYMOUR "SY" ZELDIN, trombone and trumpet teacher, a New Yorker by birth, came to Los Angeles in August, 1949, a graduate of Julliard School of Music, New York, former member of the Metropolitan Opera House Orchestra, the New York City Symphony and also a member of the Los Angeles Chamber Symphony Orchestra. His students are the outstanding members of our brass section, specializing in sight reading which is a great help in the progress of our studies.

OLGA MARIA LINDNER, our church organist. Olga Lindner is a graduate of the Conservatories of Budapest and Vienna, majoring in piano and voice. An accomplished artist in piano, organ and singing. Concert and radio performances, and successful teaching of piano and voice are to her credit.

Her piano class is outstanding and many youngsters show great ability. We hope that her pupils will be the future pianists of our community.

Olga Lindner as a graduate vocalist sings and teaches in five languages.

EIN BLICK IN DIE GESCHICHTE UNSERE KIRCHE

FÜNFUNDZWANZIG JAHRE ST. STEPHANS KIRCHE

ES IST NICHT der Zweck der vorliegenden Schrift, die erschöpfende Geschichte der St. Stephans Kirche zu schildern: Es sollen lediglich gewisse Ereignisse, die die Gruendung der Kirche ermöglichten und ihre späetere Entwicklung bestimmten, hervorgehoben werden. Das Leben der Menschen, das sich in diesen fuenfzwanzig Jahren, im Rahmen dieser, man kann wohl sagen, eigenartigen Kirche, in der Engelsstadt Los Angeles, an den Gestaden des Pazific, abspielte, ist so bunt und mannigfaltig, dass es sich lohnen wuerde eine ausfuehrliche Geschichte durueber zu schreiben. Heute, soll es nur ein Rueckblick sein, der filmartig an unseren Augen vorbeieilt: Ereignisse, die gewissermassen schicksalschaft Werden und Entwicklung unserer Kirche bestimmten. Ein Rueckblick, um aus den Ereignissen der vergangenen Jahren Kraft fuer die Arbeit der Gegenwart und Zukunft zu schoepfen. Wir sagten eigenartige Kirche. Oder ist sie es nicht? Im fernen Westen der Vereinigten Staaten, ueber 25,000 Kilometer von der alten Heimat entfernt, entsand sie. In eine aerm-

Corpus Christi Procession on Woodlawn Avenue.
Frohleichnam Procession on Woodlawn Avenue.
Urnapi körmenet a Woodlawn Avenuen.

lichen barackenartigem Holzhaus wurde zum erstenmale das Wort Gottes in unserer Sprache verkundet. Die Lichter unseres Heiligen Glaubens leuchteten herab, auch fuer die Menschen, die hier eine neue Heimat gefunden haben. Jenes Glaubens, den der Namenstraeger unserer Kirche,

Hilfpackete fuer Europe.

Relief packin g for Europe.

Szeretetsomagküldés Európába.

Koenig Stephan der Heilige, als Koenig von Ungarn im Donauraum so eifrig verkuendete. So wie unter der Stephanskronen die verschiedenen Voelker und Nationalitaeten in friedlicher Eintracht durch den christlichen Glauben mit einander verbunden lebten und oft das harte und blutige Schicksal, Beschuetzer der christlichen Kultur gegen die Anstuerme des Ostens gewesen zu sein, teilten, so fasst unsere St. Stephans-Kirche auch heute verschiedene Nationalitaeten in ihrem Schosse zusammen: Amerikaner, Deutsche, Ungarn und Spanier hoeren in eigener Sprache die Predigten in ihr und jene, die von drueben ueber das "grosse Wasser" kamen, fanden in ihr eine zweite schuetzende Heimat.

Fuenfundzwanzig Jahre sind im Leben einer Kirche netuerlich keine lange Zeit: Kaum ein Menschenalter. Aber sie sind erfuehlt von Freud und Leid, Sieg und Niederlage, wie das menschliche Leben ueberhaupt.

Die ersten Anregungen

Wie entstand sie und welche sind nun die aueseren, sichtbaren Meilensteine in der Geschichte des bewegten Lebens unserer Kirche? Vielleicht wird manches als purer Zufall erscheinen; aber es gibt keine Zufaelle im Leben: Alles wickelt sich gottgewollt, mit einer eisernen Zwangslaeufigkeit ab, wenn wir auch die tieferen Beweggruende erst spaeter oder ueberhaupt nicht begreifen oder erklaren koennen.

War es ein Zufall, dass eine kranke Ordensschwester, die im sonnigen Californien Erholung

suchte, die zerstreut in dieser grossen Stadt lebenden ungarischen Familien aufsuchte und sie einlud in die "Cathedral Hall" zu kommen, um ungarische Kirchenlieder zu singen und Gebete in der Muttersprache zu verrichten? Diese Zusammenkuenfte glaubenstreuer Menschen, die auch in der Fremde an ihrer angestammten Sprache festhalten wollten, bildeten den Kern der spaeteren St. Stephans-Kirche.

Oder war es ein Zufall, dass ein Missionaer aus Ungarn, der nach China unterwegs war, sich kurze Zeit in unserer Stadt ausruhte, ersucht wurde, in ungarischer Sparche eine Mission zu halten? Die Folge davon war, dass der Ruf dieses kleinen Haeufleins katholischer Menschen nach einer eigenen Kirche, mit einem Geistlichen aus ihrer Mitte, der ihre Sprache spricht, ihr Wesen kennt und Freud und Leid mit ihnen zu teilen gewillt ist, immer lauter wurde? Es blieb nicht nur beim Wunsch. Es wurde in der Folge der St. Stephansverein gegruendet, der die Aufgabe uebernommen hat, die Vorarbeiten zum Bau der Kirche zu uebernehmen und den zukuenftigen Geistlichen in seiner Arbeit zu unterstuetzen. Diese Vereinigung blieb das Rueckgrad der ungarischen Gemeinde der St. Stephans-Kirche bis heute. Als die geistigen Urheber der Gruendung unserer Kirche koennen also die heute noch in Los Angeles lebende ungarische Oberin des Ordens der Sozialen Schwestern, Friderika Horwaeth, die, wie erwaehnt, die ersten ungarischen Glaebigen zusammenfuehrte und der heute noch in China lebende Missionaer und Jesuitenpater Dr. Kaspar

Queen of May Devotion.

Procession.

Májusi körmenet.

Lischerong, ein Sohn schwaebischer Eltern aus der Banater Gemeinde Kleck, betrachtet werden. Es war eine sonderbare Fuegung des Schicksals, dass die geistigen Urheber der Gruendung der Kirche, in der heute Deutsche und Ungarn das Wort Gottes hoeren, gleichsam als Ausdruck des politischen Vermaechnisses des grossen Ungarnkoenigs Stephan des Heiligen, dem auch die Kirche gewidmet ist, dem ungarischen und deutschen Volkstum angehoren.

Oder war es ein Zufall, dass zu jener Zeit ein alter pensionierter Priester aus Kanada, der die ungarische Sprache lediglich aus alten Buechern erlernte, hier lebte und die ersten organisatorischen Arbeiten zur Kirchengruendung durchfuehrte? Der alte Herr konnte aber trotz seines guten Willens, die immer wieder anstuermenden Probleme nicht bewaeltigen und zog sich zurueck, wodurch die kleine Gemeinde wieder verwaist war.

Ruf an Father Lani

Oder war es ein Zufall, dass ein anderer Jesuitenpater, der gerade von einer Mission aus Los Angeles zurueckkam in Bridgeport mit unserem heutigen Father zusammentraf und hoerte, dass dieser entaeuscht, wieder nach Europa zurueckkehren will?

Und war es ein Zufall, dass Bischof Cantwell dem Jesuitenpater Raile, um diesen handelt es sich, erklart:

"Wenn Sie mir einen Priester nennen, der gewillt ist die schwere Arbeit der Organisation dieser Kirche zu uebernehmen, so gebe ich mit Freuden meine Genehmigung dazu." Father Raile hat sofort den Namen Father Lanis genannt, der in Bridgeport, Connecticut lebte. Und am 2. Februar 1928 ging folgendes Telegramm an Father Lani:

"I invite you to Los Angeles, to take care of my Hungarian people.

Bishop Cantwell."

Ankunft in Los Angeles

Am 19. April 1928 kam Father Lani in Los Angeles, das seine zweite Heimat werden sollte, an, wo ihn Schwester Friderika herzlich empfing. Tief beeindruckt von dem sonnigen, schoenen Land und dem freundlichen Empfang, ging der neue Priester mit grosser Begeisterung an die Arbeit. Sie sollte die Grundlage seines Lebenswerkes werden. Und, wie wir alle wissen, ist sie es auch geworden. Das schwierigste Problem war zunaechst die Verkehrsfrage: Die zerstreut in dieser grossen Stadt lebenden Glaebigen mussten zu den Zusammenkuenften herangeholt werden und auch ihr Besuch war recht schwierig. Durch die Grossherzigkeit des Bischofs wurden die ersten Schritte wesentlich erleichtert. Father Krzeminsky gab entgegenkommender Weise die Erlaubnis, dass jeden Sonntag eine ungarische Messe in der polnischen Kirche abgehalten werde.

Das Augenmerk des neuen Priesters richtete sich in erster Reihe auf die Kinder. Ihre religioese

Relief Office
Fluemhtlingskanzlei — Segélyiroda

Erziehung erschien als sehr dringend. Aber wo? Es standen noch keine eigenen Raeumlichkeiten zur Verfuegung. So musste die erste Sommerschule in der Garage der "Presentations Kirche" abgehalten werden. Aber die Nachricht ueber die Taetigkeit des jungen Priesters verbreitete sich sehr rasch unter den Glaebigen und die Zahl der Schueler wuchs so rapid, dass ein Raum gefunden werden musste. Monsignore O'Gorman von der Heiligen Kreuz Kirche stellte seine Schule in liebenswuerdiger Weise fuer unseren Unterricht zur Verfuegung. Die Kinder mussten in die Schule. Aber wie? Nach der Messe begann der neue Priester seine Rundfahrt: In der ganzen Stadt sammelte er seine Schueler und brachte sie zur Schule. Oft sassen 16-18 Kinder in seinem Viertel. Zusammengepresst wie Heringe, fuhren sie zur Schule, dennoch waren sie froh und zufrieden und sangen ungarische Volkslieder. Father Lani musste oft 250 Meilen zuruecklegen, um alle Kinder in die Schule zu bringen. Aber die Arbeit lohnte sich: Die religioese Erziehung der Kinder hat sehr gute Fortschritte gemacht.

Waehrend dieser Zeit wohnte Father Lani im Hause der Pfarrei "Lady Sorrows" und spaeter nahm er die Gastfreundschaft der Familie Schmidt fast ein ganzes Jahr lang in Anspruch, bis das Pfarrhaus in der Woodlawn Ave. fertig wurde. Auch an dieser Stelle sei der aufrechten Familie Schmidt herzlichst gedankt.

Die hervorragenden musikalischen Faehigkeiten Father Lanis (er ist nicht nur eine guter Musiker, der viele Instrumente spielt, sondern auch ein guter Dirigent und Komponist) wurden bald bekannt und auch der Bischof wurde darauf aufmerksam. Der Rektor der Cathedral-Kirche, Msgr. John Cawley bat Father Lani den Kinder-

chor seiner Kirche zu uebernehmen und ihn zu leiten. Dieser hohe geistliche Wuerdentraeger verfolgte mit sehr viel Verstaendnis die Entwicklung der jungen Kirche und die Bemuehungen ihres Pfarrers. Die alte Halle der Cathedral-Kirche wurde zum Zentrum der neuen ungarischen Kirchengemeinde.

Der Bau beginnt

Der "Verein Junger Frauen" sammelte unter Anleitung von Schwester Friderika Horwath fuer einen Kirchenbaufond. Der erste Bazar kam mit Hilfe der Gruppe 621 der Kolumbusritter (eine katholische Organisation) zustande, die der Kirche spaeter auch eine Orgel spendete, die lange Jahre hindurch in Gebrauch war. Nachdem ein gewisser Geldbetrag beisammen war, gingen Father Lani, auf Wunsch Father Cawleys auf die Suche nach einem geeigneten Platz, auf dem die Kirche errichtet werden konnte. Der Platz musste, zentral gelegen, gute Verkehrsverbindungen haben und von allen Glaebigen leicht erreichbar sein. Und war es wieder ein Zufall als Father Lani die Stadtkarte auf einen Tisch ausbreitete und mit seinem Finger auf die Mitte der Karte zeigte, auf einen Platz, der ungefaehr in der Mitte der grossen Stadt an der Broadway und Santa Barbara Str. lag? Und dass hier tatsaechlich infolge einer Verlassenschaftsangelegenheit drei Haeuser zu verkaufen waren? Die drei Haeuser wurden dann auch gekauft: um die Kirche, das Pfarrhaus und die Halle zu errichten. Fleissige Haende gingen unter Fuehrung des Pfarrers an die Arbeit.

Our Church Choir

Unser Kirchenchor

Egyházi énekkar

Aber es war mehr guter Wille als Fachkenntniss vorhanden und so ging der Kirchenbau nur langsam vorwaerts. Es schien, dass der vorgesehene Termin nicht eigenhalten werden kann, so kam Fathers Cousin, Herr Jordan aus Chicago, der ein tuechtiger Zimmermannmeister war, zu Hilfe. Und es klappte alles: die Kirche war, wie geplant, am 6 April 1930 fertig. Herrn Jordan sei auch an dieser Stelle fuer seine selbstlose Arbeit gedankt. In dem Pfarrerrhaus war ausser einem alten Piano und einem Bett, die die fruerehnen Einwohner nicht der Muehe wert hiltten, bei ihrem Auszug mitzunehmen, kein einziges Moebelstueck. Zusammen mit Father Lani zog auch die Katze der Schwester in das bescheidene Haus ein und ihr Konzert des Nachts verursachte nicht wenig Aergernis in der Umgebung. Gutherzige Menschen sahen die Armut des neuen Pfarrers und jeder brachte etwas: Bald waren Zimmer und Kueche mit alten Moebeln eingerichtet. Es war eine Zeit, in der die Glaebigen in bewunderswuerdiger Opferbereitschaft ihr Gotteshaus errichteten und den Grundstein legten, auf dem unser heutiges, so schoen entfaltetes Glaubensleben ruht.

Die Deutschen schlossen sich an

Aber es gab nicht nur Ungarn in dieser Stadt, sondern auch Deutsche, die aus den verschiedenen Gegenden Ungarns hierher eingewandert sind und sich als Deutsch-Ungarn bezeichneten. Father Lani erhielt von dem auch in der alten Heimat bekannten Volkstumskampfer, Philipp Lenhard, der aus der Batschka stammt, ueber die Existenz die-

ser Menschen Kenntniss. Sie zaehlen zu den engeren Landsleuten Father Lanis, zumal sie haptgaelich aus dem Banat, der Batschka und der Srem stammten. Auch sie schlossen sich bald mit Begeisterung der neuen Kirche an, in der seither jeden Sonntag auch in ihrer eigenen Muttersprache gepredigt und gesungen wird.

Das kulturelle Leben nahm auch allmaehlich starken Aufschwung. Die Fuehrung uebernahm die Jugend; die meisten der taetigen jungen Menschen erblickte schon in Amerika das Licht der Welt. Deutsche und Ungarn wetteiferten mit einander. Die zur Verfuegung stehenden Raemlichkeiten wurden zu klein, so dass im Jahre 1931 mit dem Bau eines modernen Auditoriums, mit Buehne und Turngeraeten, begonnen wurde. (Wo heite die Kirche steht, war das Auditorium und wo sich das Buero befindet, stand die Kirche). Es wurden Theaterstuecke und Operetten aufgefuehrt. Wir denken mit inneren Befriedigung an diese Zeit zurueck, in der unter Anleitung des Kapellmeisters A. Gubanyi gesungen und gespielt wurde. Die Jugendgruppe hat viel dazu beigetragen, dass das Gemeinschaftsleben so intensiv wurde: Ihr war der materielle und moralische Erfolg in erster Linie zu verdanken. Alt und Jung haben in kameradschaftlicher Zusammenarbeit Kirche und Halle peinlich sauber gehalten und getrachtet, dass die Kirche zu einem wirklichen Gotteshaus fuer sie werde.

Fahne der ungarischen Frauen

Wir wollen auch die 1,000 Dollar-Spende der Extension Society in Chicago nicht vergessen, durch welche wir in der Lage waren das alte Wohnhaus zu einer Kapelle umzugestalten die fuer uns 12 Jahre hindurch ein seelisches Heim war, grosser werdende Zahl der Glaebigen zu fassen. Die ungarische Regierung hat von dem kulturellen Leben der zu der Kirche gehoerenden Glaebigen Kenntniss erhalten und sandte fuer den Unterricht der Kinder Schulbuecher und verschiedene Werke fuer die kleine Bibliothek. Die katholischen Frauen von Budapest sandten eine herrlich gestickte Fahne, die im Rahmen einer festlichen Fahnenweihe ihrer Bestimmung uebergeben wurde. Fahnenmutter war Frau Laura Németh und geweiht wurde sie von Praelat Cawley. Diese Fahne, die der heiligen Mutter Maria gewidmet, war das Bindeglied mit dem alten Vaterland, dessen Schutzpatronin sie ist.

Geislicher Besuch aus Ungarn

Das Jahr 1933 war in der Geschichte unserer Kirche gleichfalls von Bedeutung. Zwei geistliche Herren: Der Dominikaner Kornel Boele und der jetzige Bischof von Wesprém, Bertalan Badalik weilten 6 Wochen hindurch bei uns und hielten in ungarischer und deutscher Sprache Missionen, die von tiefer Wirkung waren.

Die grosse wirtschaftliche Depression, die zu einer tiefeinschneidenden oekonomischen und so-

German Group at the Beethoven Festival
Schwaebische Gruppe beim Beethoven Denkmal
Német csoport a Beethoven szobornál

zialen Krise wurde, ging natuerlich auch an unserer Kirche nicht spurlos vorueber. Die Armut griff so stark um sich, dass die Glaebigen ihre Kirche nicht mehr unterstuetzen konnten, wodurch sie in ihrer so schoen begonnenen Entwicklung stark gehemmt wurde. Aber auch diese bitteren Jahre gingen vorbei und das Leben ging seinen Gang weiter.

Im Jahre 1937 hatte unsere Kirche hohen Besuch: Der Bischof von Stuhlweissenburg Ludwig Swoy war unser Gast. Er hatte den Auftrag die Priester zu dem Eucharistischen Kongress, der 1938 in Budapest stattfand, einzuladen. Der Aufenthalt dieses ausgezeichneten hohen kirchlichen Wuendentraegers, hat natuerlich tiefen Eindruck auf die Mitglieder unserer Kirchengemeinde gehabt, war er doch der erste Bischof aus der alten Heimat, der diesen fernen Aussenposten am Pazific besuchte.

Spannungsvolle Weltlage

Aber dieser Besuch war nicht nur von starker geistigen Wirkung er hatte auch materielle Folgen. Die Kirche erwies sich allmaehlich als zu klein und so wurde das fruere Auditorium zur Kirche umgebaut; sie steht auch heute noch an dem selben Platze.

Mitten in diese Entwicklung griff die spannungsvolle Weltlage ein. Gewitterwolken ballten sich am Horizont zusammen und bald kam die furchtbare Entladung. Der zweite Weltkrieg brach aus und auch unser Land wurde mit in die Wirren einbezogen. Unsere Soehne mussten einruecken und an die Fronten; auch viele Maedchen wurden fuer Kriegsdienste eingesetzt. Die Sorge um die Jugend wuchs von Monat zu Monat; dazu kam noch die Ungewissheit ueber das Schicksal unserer Angehoerigen in der alten Heimat. Mit bangen Gefuehlen dachten wir an unsere Eltern,

Brueder und Schwestern, die in Laendern lebten, ueber die die Kriegsfurie mit besonderer Gewalt fegte. Nach jeder Messe stiegen unsere Gebete fuer den Frieden gegen den Himmel und selten wurden Gebete so inbruenstig gebetet, als diese.

Die Verbindungen zu unseren Lieben rissen ab und das Gefuehl der Ungewissheit ueber ihr Schicksal lastete wie ein Alpdruck auf unseren Herzen. In diesen leiderfuellten Zeiten keimte der Wille, unseren Landsleuten in der alten Heimat zu helfen: Der Wille, den in Not geratenen Menschen zu helfen, war stets das Ziel unserer kleinen Kirche und ist es bis zum heutigen Tage auch geblieben.

Hilfe fuer die alte Heimat

Als die ersten Nachrichten ueber die unermessliche Not der alten Heimat zu uns drangen und die verzweifelten Schreie nach Hilfe immer lauter wurden, nahm auch unsere Hilfsbereitschaft konkrete Formen an. In unserer Kanzlei wurde am 15. August 1944 das "Amerikanisch-Ungarische Hilfswerk" geboren. Der Zweck dieser Organisation war, auf raschestem wege den Notleidenden in der alten Heimat zu helfen. In unserer Stadt uebernahm die St. Stephanskirche die Fuehrung der Wohltatigkeitsorganisationen. Die ersten Spenden flossen von den Priestern der Erzdiocese ein. Bald aber kam auch die grosse Oeffentlichkeit in Bewegung und in kurzen drei Wochen wa-

Church Choir marches to Beethoven's Statue
Aufmarsch des Kirchenchors zur Beethoven Statue
Az Egyházközségi énekkar Beethoven szobrához vonul

ren bereits 12,000 Dollar beisammen. Die erste Sendung unseres Hilfswerkes ging nach Ungarn. Fuer Medikamente wurden ueber das Schweizer Rote Kreuz 10,000 Dollar zur Verfuegung gestellt. Durch harmonische Zusammenarbeit der kirchlichen und zivilen Stellen unter Fuehrung unseres Pfarrers Mathias Lani wurden eine Viertel Million Dollar an Geld und Sachguetern nach Ungarn geschickt.

Der damalige Fuersterzbischof von Ungarn, der jetzt von den Kommunisten eingekerkert ist, sandte Father Lani, der die Seele des Hilfswerkes war, ein Dankschreiben, das folgend lautete:

An Rev. Father Mathias Lani, Los Angeles. In Anerkennung fuer die vielen geretteten Menschenleben und getrockneten Traenen. Dankerfuellt, Josef Mindszenti, Fuerstbischof.

Fuer die Fluechtlinge

Als die Bolschewisten die alte Heimat ueberfluteten und einheimische Kommunisten ihr Terror-system errichteten, flohen Hunderttausende Menschen aus der alten Heimat nach Oesterreich und Deutschland, in der Hoffnung, hier eine gesicherte Bleibe zu finden.

Der Terror im Lande Titos wuetete von Ende 1944 bis 1947. Die meisten der deutschen Mitglieder unserer Kirche hatten ihre Anverwandten in diesem Lande. Ueber 200,000 Donauschwaben

wurden grausam niedergemacht oder sind in den Hungerlagern Rudolfsgnad, Jarek, Kakowo, u.s.w. gestorben. Auch der Vater unseres Fathers ist in Molidorf verhungert. Der groesste Teil dieses fleissigen, strebsamen Bauernvolkes wurde in Massengraebnern verscharrt. Die vorher Geflueteten un spaeter der Hoelle Titos Eentkommenen, liessen sich in Oesterreich und Deutschland nieder: aber auch diese Laender hatten infolge der Kriegsverwuestungen nur wenig zum Essen. Auch hier herrschte daher unter unseren Landsleuten bittere Not. Die deutschen Mitglieder unserer Kirche leiteten gleichfalls ein Hilfswerk ein. Mit emsigem Fleiss sammelten sie Lebensmittel und Kleider und sandten sie ueber das "Grosse Wasser" an ihre Landsleute. Es war geradezu ruehrend, mit welcher Liebe und Hingebung Sie diese Arbeiten verrichteten. Diese kleine Gemeinschaft ging wirklich in ihrer Hilfsbereitschaft bis an die Grenzen ihrer Leistungsfahigkeit. Man koennte sehr viel ueber diese Leistungen unserer altamerikanischen Bruedern und Schwestern schreiben, doch wegen des beschraenkten Umfangs ist dies nicht moeglich. Der Dank an all' die Helfer soll aber nicht unausgesprochen bleiben.

Die Erste Einwanderung

Die materielle Hilfe erwies sich aber angesichts der grossen Not so vieler Menschen nicht als ausreichend, um sie wirksam zu lindern. Durch eine Einwanderung ausserhalb der normalen Quota sollte die heimatlose Menschenmasse vermindert werden. Ihre Eminenz, der Erzbischof, beauftragte Father Lani mit der Durchfuehrung dieser gigantischen Arbeit. Die Tuer der St. Stephanskirche wurde zum Ellis Island von Los Angeles: von hier aus stroemten die neuangekommenen heimat-suchenden Menschen in das amerikanische Leben. Unser Buero wurde sozusagen das Herz unserer

German Folkdance at the Jubilee Celebration
Schwäebischer Volkstanz bei der Jubiläumsfeierlichkeit
Bánáti néptánc a jubileumi ünnepségen

Erzdiocese. Nicht nur Ungarn, sondern auch Polen, Litauer, Leten, Armaenier, Griechen, Italiener, Tschechen, Rumaenen, Serben, Kroaten, Bulgaren, Slovaken, u.s.w. wurden durch unser Buero geschleusst und ihnen Arbeit und Wohnung verschafft. Die Kinder wurden in Schulen untergebracht und alle Fragen, die sich in so manningfaltiger Art dem Neueinwanderer entgegenstellten, wurden geloest. Das Buero des erzbischoeflichen Niederlassungcomittes (Catholic Resettlement) half die medizinischen, sozialen, arbeitsrechtlichen und wirtschaftlichen Probleme der Neueinwanderer zu loesen und das Buero sah an manchen Tagen, wie eine belagerte Festung aus: Ratsuchende Menschen brachten ihre Anliegen vor und jeder bekam Hilfe. Die notwendigen geldlichen Mitteln, die den Neuangekommenen als Vorschuesse zur Einrichtung ihres hiesigen Lebens gewahrt werden konnten, wurden durch die Grosszuegigkeit, Ihrer Eminenz, des Kardinal-Erzbischofs ermoeeglicht, der sich mit besonderer Liebe und Wohlwollen nach dem Schicksal seiner neuen Glaebigen interessiert. Die meisten Assurancen fuer Arbeit und Wohnung wurden von Msgr. Thomas T. O'Dwyer, dem Direktor der Spitaeler und Institutionen der Erzdiocese, ausgestellt.

Die Deutsche Einwanderung

Waehrend den Fluechtingen der verschiedenen Nationalitaeten schon seit 1948 die Einreise in die Vereinigten Staaten gewahrt wurde, ist dies den deutschen Heimatvertriebenen erst zwei Jahre spaeter ermoeeglicht worden; trotzdem die Vorbereitungen von Father Lani fuer eine groessere donauschwaebische Einwanderung schon frueher getroffen wurden. Als Father Lani im Juli 1948 in Oesterreich weilte, besuchte er die verschiedenen Fluechtlingslager, in denen seine Landsleute

untergebracht waren und ueberzeugte sich an Ort und Stelle von der materialen und seelischen Not unserer Menschen. Damals schon entschloss er sich, mit allen Mitteln dahinzuwirken, dass die unbegründete Diskriminierung der sogenannten Volksdeutschen falle und auch ihnen die Einwanderung nach den U.S.A. gestattet werde. Er gab seinem Vertreter, Herrn Josef Gassner, den Auftrag alle in Oesterreich lebenden Donauschwaben zu registrieren, um dadurch die Unterlagen fuer eine spaetere Einwanderung bei der Hand zu haben. Mehr als 20,000 Menschen wurden damals in allen Teilen Oesterreichs erfasst. Aber erst das im Jahre 1950 erschienene Einwanderungsgesetz gab den Weg den deutschen Heimatvertriebenen fuer die Einwanderung nach den Staaten frei. Father Lani sandte dann auf Grund der von seinem Vertreter Oesterreich zur Verfuegung gestellten Unterlagen die notwendigen Assurances. Dann setzte der grosse Einwanderungsschub donauschwaebischer Menschen aus Jugoslawien, Rumänien und Ungarn nach Los Angeles ein. Ueber 3,000 Menschen deutscher Abstammung fanden durch diese Aktion hier in dem sonnigen Kalifornien eine neue Heimat.

Alle Neueinwanderer haben sich sehr rasch in das amerikanische Leben eingefuegt: sie sind fleissige und verlaessliche Arbeiter. Sie haben sich ihren nationalen Kirchen angeschlossen und neues Leben in sie hinein gebracht. Obwohl sie sich heute schon vielfach zurechtgefunden haben, werden ihre Interessen noch immer von unserem Buero wargenommen: Wohnungs-, Arbeits-, Versicherungs-, und Steuerfragen, Spital, Ausweise und noch manche andere Probleme werden von hier erledigt.

Der starke Zuwachs, 800 neue Familien traten dem bisherigen Stand hinzu, hat natuerlich die Arbeit stark vermehrt. Die grosse Anzahl von Glaebigen konnte von einem einzigen Pfarrer nicht mehr betreut werden: es musste noch ein Pfarrer eingesetzt werden. Der Piaristenpater Stephan Gerencsér wirkte zwei Jahre hindurch, bis zu seiner Rueckberufung in das Ordenshaus nach Buffalo als zweiter Priester. Nach ihm kam Father Armando Salazar, der ein Jahr hier zur vollen Zufriedenheit der Glaebigen taetig war. Auf Wunsch Father Lanis, wurde nach ihm Father Josef Nagy als zweiter Priester berufen, der mit hingebungsvoller Pflichterfuellung seine seelsorgerische Arbeiten verrichtet.

Die Gegenwart

Durch den Zustrom so vieler heimatloser Menschen, haben sich die Verhaeltnisse im Rahmen unserer Gemeinschaft vielfach geaendert. Neue Menschen und neue Ideen traten in den Vordergrund, wodurch sich der alte Rahmen vielfach als zu enge erwies; eine aktive Gemeinschaftsar-

beit setzte ein, die sich auf alle Zweige des gesellschaftlichen, kulturellen und sozialen Lebens erstreckt. Die Kinder erhalten woechentlichen Religionsunterricht, Musikunterricht, eine Jugendkapelle wurde gegrueudet, es finden Sprachkurse fuer Erwachsene statt, eine deutsche Sommerschule zum Unterricht unserer Muttersprache und der Heimatkunde, wird eroeffnet. Ein grosser Kirchenchor singt kirchliche und weltliche Lieder, der Altarverein, fuer deutsche und ungarische Frauen, entfaltet eine rege Taetigkeit, sowie die Gesellschaft vom "Heiligen Namen", in der glaubensfeste Maenner ihren religioesen Pflichten obliegen. In den Vereinen St. Emmerich und St. Stephan sind die deutschen und ungarischen Mitglieder der Kirche als Krankenunterstuetzungsverein organisiert. Die Kulturgruppe des St. Emmerich Vereins "Nik. Lenau" entfaltet eine rege Taetigkeit und verfolgt das Ziel: Sprache, Sitten und Eingenart unserer donauschwaebischen Mitgliedern zu erhalten und die Gemeinschaft zu festigen. Auch die sportliche Taetigkeit ist im starken Aufschwung begriffen. Fuss- und Handball-Truppen leisten bereits beachtliches. Auch die diesem Buche beigefuegten Bilder erzaeahlen uns von dem Leben in unserer Kirche in der Vergangenheit und Gegenwart und den Menschen, die mitgewirkt haben, dass unsere kleine Kirche zu dem wurde, was sie ist: zu einer wirklichen Heimat.

Wenn wir diesen Rueckblick lesen, wird uns die bewegte Vergangenheit und die stete Entwicklung unserer Kirche und ihrer angeschlossenen Vereinen und Organisationen lebendig: viel Muehe, viel Kampf und viel Begeisterung hat es gekostet. Mancher Rueckschlag trat ein, manches musste von vorne begonnen werden. Aber alles in allem: wir duerfen auf unsere Leistungen wirklich stolz sein. Aus den Erfolgen der Vergangenheit duerfen wir die Kraft fuer neue Planungen schoepfen: **eine neue, grosse und schoene Kirche soll entstehen!** Die Bauplaetze gegenueber dem Pfarrhaus sind bereits gekauft. Sie soll als Dank fuer die 25 jaehrige Existenz dieser Gemeinde, als Dank fuer die vielen Wohltaten, die wir durch unsere Kirche, die Neueinwanderer nicht zuletzt ein neues Leben, erhalten haben. Und sie soll in Erinnerung an die vielen zerstoeerten und entweihten Kirchen in der alten Heimat erbaut werden, als Wahrzeichen unseres Vaeterglaubens, dem wir auch in der neuen Heimat die Treue halten wollen. Wir hoffen und beten, dass der Segen des Allmaechtigen auch weiter ueber unserem Werke schweben und er uns die Kraft geben möge, unser Vorhaben, ein neues Gotteshaus zu Ehren Stephan des Heiligen und zum Segen der Heiligen Mutter Maria zu erbauen. Das walte Gott!

Der Chronist.

DIE DEUTSCHE ALTARVEREIN

Die Muettern der St. Stephans Kirche sind unsere tuechtige Frauen, die in den letzten 25 Jahren die Kirche betreuten und alle damit verbundenen Arbeiten gewissenhaft verrichteten.

Die Hauptaufgabe des Altarvereins ist die Seelenpflege der Mitglieder. Der erste Sonntag im Monat ist der Tag des Herrn fuer unsere Frauen im Altarverein. An diesem Tage knien sie alle vor dem Tische des Herrn und empfangen heilige Kommunion. Wir glauben daran fest und unerschuetterlich, dass eine Gemeinde nur dann von Gott gesegnet ist, wenn die Mitglieder eifrig im Gebete um diesen Segen beten. Diese gemeinsam betende Koerperschaft ist unser Altarverein.

Als Muetter der Kirche sind sie die materielle Fuersorger der Gemeinde. Ohne diese Frauenhilfe koennte unsere Gemeinde nicht bestehen. Ihrer Haende Arbeit war die Stuetze der Kirche. Die muhsame Kuochenarbeiten bei den Vielen Veranstaltungen erschoepten sie in den Jahren, doch fuer

die Kirche war nie etwas zu schwer oder zu viel.

Wenn wir die Frauen an ihrem Sonntag unter der Fahne der Gottesmutter sehen mit ihrem Abzeichen und die Zahl von Monat zu Monat waechst, dann sind wir sicher dass wir auf dem richtigen Wege sind zu einer schoeneren Zukunft.

Ehre sei unseren Frauen im Altarverein, Sie sollen auch weiterhin mit derselben Begeisterung fuer Gott und Kirche arbeiten und opfern. Ihre Genugtuung ist das Bewusstsein eine seelische Heimat der Gemeinde gegeben zu haben und ihr Lohn ist reichlicher als jeder irdische Lohn. Ihrer ist das Himmelreich.

In diesem Jubileumsalbum wollen wir auch ein Denkmal Jenen stellen, die uns vorausgingen und mit uns aus Himmels hoehen feierten.

Beten wir dass wir nicht nur gute Muetter in unseren Familien sondern auch sich selbst aufopfernde Muetter der Kirche haben.

Bishop Manning speaks at the evening program
Bischoff Manning spricht bei der Abendfastichkeit
Manning püspök beszél az esti ünnepélyen

Kurzgefasste Geschichte des Sankt Emmerich-Vereins...

Der Sankt Emmerich Verein wurde im Geiste der sozialen Fuersorge und christlichen Naechstenliebe gegrundet. Die seelische Betreuung war die Aufgabe der Kirche, die Hilfe in Krankheitsfaellen sollte der Sankt Emmerich Verein gewahren.

Begeisterte Maenner und Frauen versammelten sich in der Kirche, wo Johann Brenner ein begeisterter Banater Schwabe ueber die Notwendigkeit eines Vereines sprach, der eine Stuetze der jungen Kirche sei, und zur selben Zeit auch die Landsmanschaft enger verbindet, in der Pflege der altheimatlichen Gebraeuche und Sitten.

Father Lani wurde von den Anwesenden er sucht eine Konstitution und Gesetze fuer den Verein auszuarbeiten und zur Gutheissung dem Staate vorzulegen.

Die gruendende Versammlung fand im Monat April, 1930 statt, woran sich 50 Mitglieder beteiligten. Nach Verlesung der Statuten wurden folgende Beamten gewaehlt: Father Mathias Lani, kirchlicher President; Anton Fodor President, Maria Berges Vicepresident; Johann Brenner Finanzsekretaer; Theresia Schulz Kassier; Mathias Bauer Schriftfuerer; Joseph Hirnschall Innere Wache; Barbara Grusling, Elizabeth Serdutz, Johann Maerz, Sebastian Holz und Stefan Berges Direktoren.

Der junge Stamm wurde zu einem maechtigen Baum im Leben der Kirche, worauf sich der Pfarrer und die Gemeinde immer stuetzen konnten.

Der Verein wurde vom Staat California als eine Korporation gutgeheissen und begann seine Taetigkeit am 1. Juli, 1930.

Der Zweck des Vereins wurde in den Statuten niedergelegt. Unterstuetzung der Mitglieder und Pflege des Glaubens. Ausserdem sollte der Verein eine fuehrende Rolle einnehmen in der Erhaltung unserer Muttersprache. Die Hauptaufgabe war natuerlich die Errichtung einer Schule fuer die in Amerika geborenen Kinder. Noch in demselben Jahr wurde die erste Sommerschule fuer die Kinder errichtet. Das Problem, die Kinder von den weitentfernten Teilen der Stadt zur Schule zu bringen wurde durch die Mithilfe des Pfarrers und der Frau Theresia Schultz geloest. In Privatautomobilen wurden 120 deutsch-amerikanische Kinder waehrend dem Sommer jeden Dienstag, Donnerstag und Samstag zu der Heiligen Kreuz Schule gebracht, wo Father Lani den Sprachenunterricht und die Gemeindegewerter Klotild, Religion und Handarbeit lehrte.

Der Schulschluss wurde mit einem grossen Theaterstueck gefeiert. In Amerika geborene Kinder, die am Anfang der Sommerschule kein einziges Wort deutsch konnten, meisterten

die Sprache in kurzer Zeit so schoen, dass wir alle erstaunt waren.

Jahrein-jahraus ging es so, bis die Transportation der Kinder unmoeglich wurde und wir diesen deutschen Unterricht aufgeben mussten.

Zur Errichtung der Halle und Versammlungslokal trug der Sankt Emmerich Verein einen wesentlichen Betrag bei. In jenen Jahren waren 500.00 Dollar sehr viel, da unsere jetzige Kirche mit den Nebenraeumlichkeiten nur 12,000.00 Dollar kostete.

Unser Stolz ist und bleibt aber der damalige Jugendverein, der aus den hier geborenen Jungen bestand. Deutsche und ungarische junge Maenner und Frauen uebernahmen die fuehrende Rolle in der Kirchengemeinde. Herrliche Operetten und Theaterstuecke wurden aufgefuehrt, auf einer praechtigen Buehne, Baseball, Basketball wurde fast jeden Abend gespielt, eine Turnsektion machte herrliche Fortschritte. Nach einigen Jahren musste die rege Taetigkeit eingestellt werden, da die Jungen heirateten und durch den schweren Kampf um das taegliche Brot in der Depressionzeit den Versammlungen nicht mehr beiwohnen konnten. Es war ein herrliches Kapitel in der Geschichte der Kirche und des Vereins.

Die schwere wirtschaftliche Lage der Jahren 1931 bis 1938 fuehrte zu einer Stagnation. Die Vereinstaetigkeit bestand meistens in Veranstaltung von Ausfluegen und Unterhaltungen, damit wir den Pflichten des Vereins nachkommen koennen und die Finanzen nicht ganz erschoepfen.

Die Kriegsjahre bedeuteten fuer die einzelnen Mitglieder eine Besserung in wirtschaftlicher Hinsicht, aber die Mitgliederzahl wurde immer kleiner. Die Lage blieb auch so bis zu dem Jahre 1950.

Das Fluechtlingselend forderte von dem Sankt Emmerich Verein auch grosse Opfer. Die einzelnen Mitglieder stellten sich mit eisernem Willen in die Arbeit, damit je mehr den Notleidenden geholfen werde. Alle Veranstaltungen waren zu Gunsten der Fluechtlinge. Auch die Vereinskassa wurde fast leer. Man sagte aber: Der Verein lebt und kann sich wieder in die Hoehe schwingen, aber einem Verhungerten kann man das Leben nicht mehr zurueckgeben.

Das Jahr 1950 brachte eine gewaltige Aenderung, fuer unsere Kirche und den Sankt Emmerich Verein. Die volksdeutsche Auswanderung wurde durch unsere Kirche und durch unseren Pfarrer gefoerdert, so dass in den Jahren 1950-1952 mehr als 800 volksdeutsche Familien sich in Los Angeles niederliessen und sich der Familie des Sankt Emmerich Vereins anschlossen.

June 14, 1953 -- Our Jubilee A Day of Joy and Thanksgiving

The normally drab Woodlawn Avenue dressed up for the great occasion, under the bright sunshine of the California skies, as the first rays of greeting came to us from above with a smile from God. The glorious day is here and we could hardly do anything but rejoice and thank God.

The murmuring crowd of parishioners lining the street and the nervously excited children's orchestra waited impatiently for the arrival of His Eminence, Cardinal McIntyre. The bugle call brought everyone to attention as the Cardinal approached the parish house, and the solemn strains of the National Hymn, "My Country, 'Tis of Thee," greeted His Eminence as he blessed the little musicians.

At ten o'clock, the procession entered the Church and Monsignor Thomas J. O'Dwyer celebrated the Solemn High Mass of Thanksgiving.

After the Gospel of the Mass, our pastor knelt before His Eminence, receiving his blessing and the preaching stole upon his shoulders. He spoke in English, Spanish, German and Hungarian. It

Pastor and Bugler wait for the Cardinal
Pfarrer und Trompeter warten auf den Kardinal
Plébános és kürtös várják a Bisorost

Orchestra greets Cardinal upon his arrival
Orchester begruesst Kardinal bei seiner Ankunft
Zenekar üdvözli a Bisorost megérkezésekor

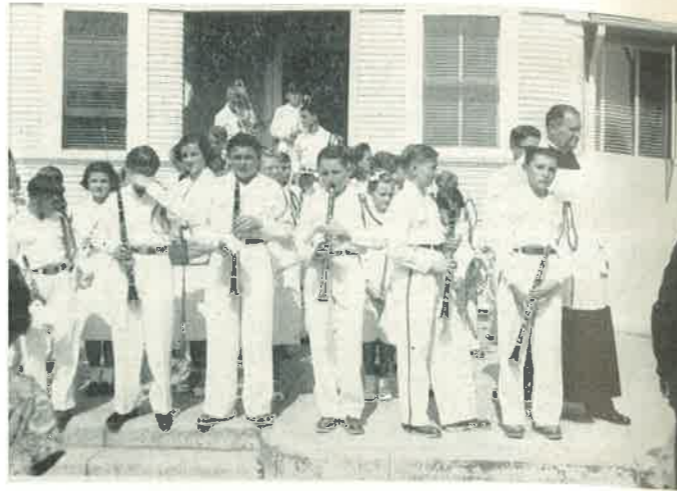

reminded us of the Day of the First Pentecost because we all heard him speak in our own tongue.

The pride of St. Stephen's Church is her catholicity, where in the love of Christ all those who are heavily burdened by the cares of the day find refreshment of body and soul. For the visitors, it was a strange phenomenon, but to us parishioners, an ordinary Sunday event to hear the priest speak in four languages.

Pride and joy filled our hearts as our Chief Shepherd through the microphone, addressed the hundreds in the Church and thousands lining the street or praying silently in the social halls of the parish. His kind words about the accomplishment of our parish and our pastor elevated our hearts to heavenly heights and we gratefully sang with all our hearts and souls, "Holy God, We Praise Thy Name."

The evening program as outlined in our Jubilee Program reproduced in this album, brought a capacity gathering at the Wilshire Ebell Theatre. Our Guest of Honor, His Excellency, Bishop Timothy Manning entered the Auditorium accompanied by priests, and was greeted with the presentation of the United States, the Papal, the California State, Hungarian, Schwabian and Spanish

Orchestra waits for Cardinal
Orchester wartet auf den Kardinal Erzbischof
Zenekar várja a Biboros érseket

flags. Our Junior Orchestra appeared for the first time in their bright uniforms, and the Church Choir dressed in gowns, intoned "Star Spangled Banner."

Cardinal McIntyre in procession to church
Kardinal McIntyre zieht feierlich in die Kirche
McIntyre biboros érsek ünnepélyesen vonul a templomba

Father Lani greeted His Excellency and the assembled guests, "Your Excellency, in our fair city, with the strange stellar system of Hollywood, we present only our local parish talent, who will shine brighter than any Hollywood stars on this program. We present our program in thanksgiving to God Almighty for His blessings bestowed upon us in the last 25 years and in your honor for accepting our invitation to be present at our celebration."

The performers gave their best and we all sat as in a church because it was so beautiful and so inspiring. This program was but a reflection of the many hours spent in hard and strenuous labor to prepare the program. It was a fitting memorial to the struggle of 25 years of the St. Stephen's Church.

Jubileumi ünnepségünk

Ünnepi díszben várta június 14-én az egyházközség apraja-nagyja, meleg kaliforniai napsütésben az egyházmegye biboros-érseket, J. Francis McIntyre eminenciás urat.

Gyermekzenekarunk a plébánia előtt sorakozott fel, a kürtös jelezte az érkező dignitáriust. Felhangzott az ünnepi induló. A biboros érsek atyai mosollyal áldotta és jutalmazta meg a 60 kisci zenészt.

Cardinal blesses congregation on the street
Kardinal segnet das Volk auf der Strasse
Biboros megáldja a híveket az utcán

10 órakor indult a menet a templomba, ahol a plébános egyházi előírás szerint átnyújtotta a szenteltvízhintőt a főpásztornak.

Az ünnepi misét Monsignor Thomas J. O'Dwyer a szülőházajukból menekültek nagyszivü pártfogója, celebrálta fényes papi segédlettel.

Kardinal in der Kirche

Cardinal enters the church

Biboros érsek a templomban

reminded us of the Day of the First Pentecost because we all heard him speak in our own tongue.

The pride of St. Stephen's Church is her catholicity, where in the love of Christ all those who are heavily burdened by the cares of the day find refreshment of body and soul. For the visitors, it was a strange phenomenon, but to us parishioners, an ordinary Sunday event to hear the priest speak in four languages.

Pride and joy filled our hearts as our Chief Shepherd through the microphone, addressed the hundreds in the Church and thousands lining the street or praying silently in the social halls of the parish. His kind words about the accomplishment of our parish and our pastor elevated our hearts to heavenly heights and we gratefully sang with all our hearts and souls, "Holy God, We Praise Thy Name."

The evening program as outlined in our Jubilee Program reproduced in this album, brought a capacity gathering at the Wilshire Ebell Theatre. Our Guest of Honor, His Excellency, Bishop Timothy Manning entered the Auditorium accompanied by priests, and was greeted with the presentation of the United States, the Papal, the California State, Hungarian, Schwabian and Spanish

Orchestra waits for Cardinal
Orchester wartet auf den Kardinal Erzbischof
Zenekar várja a Biboros érseket

flags. Our Junior Orchestra appeared for the first time in their bright uniforms, and the Church Choir dressed in gowns, intoned "Star Spangled Banner."

Cardinal McIntyre in procession to church
Kardinal McIntyre zieht feierlich in die Kirche
McIntyre biboros érsek ünnepélyesen vonul a templomba

Father Lani greeted His Excellency and the assembled guests, "Your Excellency, in our fair city, with the strange stellar system of Hollywood, we present only our local parish talent, who will shine brighter than any Hollywood stars on this program. We present our program in thanksgiving to God Almighty for His blessings bestowed upon us in the last 25 years and in your honor for accepting our invitation to be present at our celebration."

The performers gave their best and we all sat as in a church because it was so beautiful and so inspiring. This program was but a reflection of the many hours spent in hard and strenuous labor to prepare the program. It was a fitting memorial to the struggle of 25 years of the St. Stephen's Church.

Jubileumi ünnepségünk

Ünnepi diszben várta június 14-én az egyházközség apraja-nagyja, meleg kaliforniai napsütésben az egyházmegye biboros-érsekét, J. Francis McIntyre eminenciás urat.

Gyermekzenekarunk a plébánia előtt sorakozott fel, a kürtös jelezte az érkező dignitáriust. Felhangzott az ünnepi induló. A biboros érsek atyai mosollyal áldotta és jutalmazta meg a 60 kicsi zenészt.

Cardinal blesses congregation on the street
Kardinal segnet das Volk auf der Strasse
Biboros megáldja a híveket az utcán

10 órakor indult a menet a templomba, ahol a plébános egyházi előírás szerint átnyújtotta a szenteltvízhintőt a főpásztornak.

Az ünnepi misét Monsignor Thomas J. O'Dwyer a szülőházajukból menekültek nagyszivü pártfogója, celebrálta fényes papi segédlettel.

Kardinal in der Kirche

Cardinal enters the church

Biboros érsek a templomban

Evangélium után plébánosunk a biboros elé térdelt, aki áldást adott rá és átnyújtotta neki a stólat, ennek végeztével a plébános a szószékre lépett az ünnepi beszéd elmondására.

Angol, magyar, német és spanyol nyelven beszélt az egybegyűltekhez. Pünkösdi hangulat áradt minden szavából. "A Szent István Egyház" mondotta a plébános, "katolikus egyház a szó igaz értelmében, mert itt mindenki a maga nyelvén hallja hirdetni az Ur csodálatos munkáját." "Mi ma elfeledjük 25 esztendő minden küzdelmét, minden csalódását, csak örülünk és csak hálálkodunk a mai ünnepnap ajándékáért."

A szentmise végén biborosi áldásban részesülünk. Majd az egyházmegye főpásztora lépett a mikrofonhoz. Elismerésének adott kifejezést a 25 évi munkáért és atyai jószággal beszélt a mi plébánosunkról, akinek a "szive nagyobb, mint a termete."

Az egyházi hálaadó istentiszteletet az esti, világi műsor követte. Már a kora esti órákban a színház előtt szorongott a vendégek tömege. Társadalmi életünk legkiválóbbjai ott várták a kapunyitást.

Pontosan 8:30-kor Manning Thimoteus segédpüspök papi kíséretével bevonult a terembe és elfoglalta a diszhelyet.

Az amerikai, pápai, magyar, californiai, bánáti német és a spanyol zászló felvonulása után az

Biboros a templomban szentbeszédet mond
Kardinal spricht in der Kirche
Cardinal McIntyre speaks to the Congregation.

National Fahnen

Star Spangled Banner

Nemzeti zászlók

egyenruhás gyermekzenekarunk eljátszotta az énekkar és közönség közreműködésével az amerikai himnuszt.

A plébános rövid, keresetlen szavakkal köszöntötte a diszvendég püspököt, majd a magyar, német és spanyol híveket, ki-kit a saját nyelvén.

Műsorunk szereplői tudásuk legjavát, igaz művészetet mutattak a színpadon. Enekkari számaink óriási sikert arattak. Táncszámaink pedig a püspök ur szavaival élve, mennyei örömet váltottak ki az emberből.

A szép napot a nemzeti imánkkal zártuk le.

Jubiläumfeier unserer Kirche

Feierliche Stimmung herrschte am 14. Juni unter den Tausenden, die sich schon früh morgens vor der Kirche versammelten. Hunderte sassen in der Kirche, Tausende standen auf der Strasse, weil für sie in der Kirche kein Platz mehr war.

Kurz vor 10 Uhr kam unser Kardinal, Seine Eminenz McIntyre an und wurde von der Kinderkapelle mit "Heil dir mein Heimatland" empfangen. Ein väterliches Lächeln und Segen war der Lohn der Kleinen für den schönen Empfang.

Um 10 Uhr zog die Geistlichkeit mit dem Kardinal feierlich in die Kirche, wo der wohlbekannte Wohltäter der Donauschwaben Msgr. Thomas J. O'Dwyer das feierliche Hochamt zelebrierte mit grosser Assistenz.

Nach dem Evangelium kniete unser Pfarrer Mathias Lani vor dem Kardinal um den Segen vor der Predigt zu erhalten.

Der Pfarrer dankte tiefgerührt Seiner Eminenz für die Ehre die uns zu Teil wurde da wir bei unserer Feier den Oberhirten in unserer Mitte begrüßen dürfen. "Das ist der Tag des Herrn, freuet euch und frohlocket.". "Die Tage der Sorgen sind

Spanish Dancers on Jubilee Program
Spanische Tänzer auf dem Jubiläum Program.
Spanyol táncosok a jubileumi műsoron

in die Ferne der Vergangenheit gezogen und heute wollen wir nur dem Allmächtigen für seine Güte und Barmherzigkeit danken."

Der Pfarrer sprach in deutscher, spanischer, ungarischer, englischer Sprache. Es schien als wären wir bei dem ersten Pfingstfeste anwesend, wo jeder in seiner Sprache die "Wunder Gottes verkünden hörte."

Nach der heiligen Messe trat seine Eminenz Kardinal McIntyre zum Mikrofon. Er beglückwünschte die Gemeinde für die wunderbare Arbeit, die sie in den 25 Jahren verrichtete, "Durch eure Opfern konnte eure Gemeinde bestehen und gedeihen. Nur durch eure Mitarbeit konnte euer Pfarrer eine Pforte werden, durch welche Tausende in dieses Land eingewandert sind und eine neue Heimat gefunden haben."

Junior Orchestra and Pastor on the stage

Jugendorchester und Pfarrer auf der Buehne

Ifjúsági zenekar és a plébános a színpadon

Unsere Herzen schlugen hoch als wir die lobende Worte des Oberhirten vernahmen. Wir waren stolz auf die Leistungen der Altamerikaner, die durch schwere Opfern in der Stadt der Engeln eine deutsche Kirche gebaut haben und dadurch den Neueingewanderten ein seeliches Heim gaben.

Unser Kirchenchor leistete fast übermenschliches. So schön sang unser Choir nie. Die Lautsprechern übermittelten Ansprachen und Gesang den Glaebigen, die nicht in der Kirche sein konnten.

Die kirchliche Feier fand ihren Abschluss mit dem paepstlichen Segen.

Die weltliche Feier in dem herrlichen Wilshire Ebell Theater wurde mit dem Aufmarsch der Fahnen eröffnet. Die amerikanische, paepstliche, ungarische, kalifornische, spanische und die grüne denauswaebische Fahne wurde auf die Bühne getragen. Die amerikanische Nationalhymne wurde mit der Begleitung des Jungenorchesters von allen Anwesenden gesungen.

Pfarrer Mathias Lani begrüßte den Ehrengast des Abendes, Seine Excellez Bischoff Thimoty Manning in englischer Sprache. Nachher begrüßte er die Festgaeste in deutscher, ungarischer und spanischer Sprache.

Der Kirchenchor führte Teile der Gruber Messe auf unter dem Dirigentenstab des Pfarrers mit der herrlichen Orgelbegleitung der Organistin Olga Maria Lindner.

Die Ansprache des Alexander Juhasz in ungarischer Spache brachte die Freude der ungarischen Mitglieder der Kirche zum Ausdruck.

Die Tanzgruppen wurden mit einem Minuett eröffnet, von Frl. Joan Gray und Herrn Paul Rusnyak in origineller Tracht. Sie fanden grossen Bei-

fall fuer den herrlichen Tanz.

Der schwaebischen Tanzgruppe soll ganz besonderer Lob gesagt sein. In würdevoller, künstlicher Art wurden unsere Volkstaenze zu Schau gebracht. Frau Maritza Gassner verdient jeden Lob für das Einlernen dieser Taenze. Der geistliche Würdentraeger sagte: "Solch schönen Tanz, so ernst und würdevoll, habe ich nich nie gesehen." Der Tanz wurde von Frl. Erna Eisel, Maria Kucharek, Helen Perenz, Stefi Leth, Liesl Volltrauer, Herrn Josef Filian, Franz Seifert, Josef Thuer, Werner Kuhn und Georg Merli aufgeführt.

Georg Tatar und seine Frau Kato Patocs, Mitglieder der Oper von Budapest ernteten wohlverdienten Beifall für den herrlichen ungarischen Csardas.

Im Namen der deutschen Gemeinde sollte Johann Kraemer sprechen. Kurz vor dem Jubileum wurde er ins Krankenhaus gebracht und konnte an unserer Feier nicht teilnehmen. Josef Gassner nahm seine Stelle ein und verlas die Ansprache des Johann Kraemers. Dank dem Allmaechtigen und Treue zur Kirche klangen aus jedem Wort. Herr Gassner fügte noch den Dank der Neueingewanderten hinzu.

Der Kirchenchor sang in meisterhafter Weise, Bach, Diestler und Haendel Kompositionen.

Herr Gilbert Bernal sprach im Namen der Mexikanern. Auch sie fanden ein seelisches Heim in der St. Stephans Kirche.

Unsere erhebende Feierlichkeit wurde mit Heil dir mein Heimatland und der ungarischen national Hymne geschlossen.

Wir danken all jenen die durch ihre Mithilfe zu dem Erfolg des Jubileums beigetragen haben. Gott sei Dank.

KENDE GÉZA ÉS FELLEGI EMIL EMLÉKÉRE

A baráti szeretet legfényesebb bizonyítékát adta a plébánosnak nagybecskereki iskolatársa, Kende Géza festőművész, amikor templomunknak úgy az első, mint a második oltárképét megfestette és ajándékozta. Amikor megkérdeztem, mi a kép ára, röviden ezt felelte: 2500 dollár és EGY BANÁN. A banánt ma délután adtad ide, a 2500 dollárt pedig a jó Isten megadja. Hála és köszönet legyen

Kende Géza emlékének.

Mostani templomunk tervezője és egyik falfestményének alkotója a los angelesi magyarság Grand Old Man-je, Fellegi Emil, aki úgy élt közöttünk, mint egy évszázados tölgy, kimagaslott a közéletünkben és minden érdemes magyar megmozdulásnak élén állt. Szelleme ma is élénkén el mindnyájunk lelkében.

25 ÉV HAMAR ELMULT...

Még e sorok írásakor is a június 14-iki ünnepek visszhangja tölti el a los angelesi magyar lelkeket, mert a Szent István Egyházközség 25 éves jubileumának felejthetetlen emléke mellett nem lehet csak egyszerűen tova haladni. Meleg, lelketvidítő volt az ünnepek minden mozzanata. Az ünnepi nagymisétől kezdve egész a műsoros estély utolsó számáig. A Biboros-érsek, a püspök és a szónokok minden egyesének beszéde egyetértőleg szeretettel ünnepelte a nap hőjét, az egyházalapító plébánost, Father Láni Mátyást. Milyen boldogok lettek volna azok az utörök, akik elkezdtek a templomszervezési munkákat, ha tanui lehetek volna lelkiatyjukat ért elismerésnek, aki a kezdetől fogva egyházközsége felvirágoztatásán dolgozott, de sajnós, időközben elszólitotta körünkől őket a kéréhetetlen halál s így legnagyobb részben csak a később idetelepedett hívek csatlakozhattak plébánosuk megérdemelt ünnepeltetéséhez.

Hosszu huza-vona után végre megkaptuk az állandó lelkipásztort Father Láni Mátyás személyében. Mikor bemutató látogatást tett az akkori szerkesztőségi irodában, meglepődve tekintetem a hatalmas szál emberre, kinek piros-pozsgás arca maga volt az egészség és mindjárt beszélgetésünk elején megállapítottam, hogy személyében nemcsak a magyar katolikusság, de a magyar társadalmi élet is valódi értéket nyert. Ettől a perctől nagyon hosszú ideig, majdnem mindennapos vendég volt a szerkesztőségben. Tervezetett, álmódított, maradandó emlékü dolgokat akart véghezvinni itt, a nyugati végeken. Nem egyszer elmosolyodtam önzetlen idealizmusán, hisz mindazokkal én is úgy voltam a magyar betű utnak indításakor, csak valamicskét engednem kellett az ábrándozásokból és szembenézni a rideg tényekkel és meg voltam győződve, hogy mindazokon a tettekhez kész plébánosnak is keresztül kell esnie. De ott álltam a magyar pap mellett, aki Dugonicsként állt a magyar végvár falán és dolgozott fáradtságot nemismerve a magyar érdekekért.

Később megirítottak Father Láni látogatásai. Elfoglaltsága és gondjai lekötötték, de azért szakított valamicske időt a jövőbeli tervezgetésekre és megbeszélésekre. Még később ezek a találkozások is elmaradtak, csak néha-néha találkoztunk

vagy az egyleti, vagy az építőbizottsági gyűléseken s beszélgettünk el a magyar ügyekről, mint azelőtt, mikor majdnem mindennapos vendég volt.

Egy kis idő múlva a sors keletre vetett engem, hol a katolikus magyar újsághoz szegődtem. Itt történt, hogy a köztünk lévő feszültség kiobbant. Az oka a Segélyakció volt. Messzire került ember nem láthat tisztán és kétségbe vontam szavait, mikor hatalmas összegű segélyakcióról beszélt velem telefonon és egy nyilatkozata közzétételét kérte a katolikus újságban, mely egy kissé erős hangú volt az újság ellen. Mikor ezt nem teljesítettem, beküldte nyilatkozatát az összes magyar lapokhoz, amit természetesen lapunk hasábjain megkritizáltam, ami felingerelte Father Lánit és vége lett a régi jó barátságoknak.

1950 karácsonykor jöttem vissza Los Angelesbe, de teljesen visszavonultam éltem a magyar élettől. Ha jött a házhoz az egyházközségtől karácsonyi, husvét, bazár vagy paplak építési írás, beküldtem a rá meső adományt, de Father Lánival csak most az utolsó hónapokban találkoztam, mikor jubileumi albumának készítéséről volt szó és felhívott, hogy látni akar. Elmentem az irodájába, hol elémtárta a 25 év előtti közös munkálkodások nyomtatott tanúságait és egy olyan album készítésének tervét, melyet velem akar megcsináltatni. És a beszélgetés során szóba jött a Segélyakció, melynek beszédes bizonyítékai voltak azok a csekkek, melyek aláírásával röpültek a magyarsegítés magasztos cselekvéseként oda, honnan továbbították az ötszámjegyes amerikai dollárösszegeket.

Visszajövetelem után láttam, milyen sokat változott a magyar élet. Mikor kevesebben voltunk, maradandó emlékü dolgokat cselekedtünk még akkor is, ha mélyen bele kellett nyulni a zsebbe. Az egyházközség által rendezett estélyek mély nyomt hagytak a magyar lelkekben. A bazárokon pedig az auditoriumot megtöltő közönség a késői órákig vigan költötte pénzét. Piknikjeinken meg számolhatatlan volt a közönség. És ma, mikor úgy megsokszorozódtunk, mintha sokat langyult volna magyar életünk. A közönség nem olyan jókedvű, mint volt régen és az áldozatkészség is esett. Nem értem ezt arra, hogy nincsen semmi élet társadal-

Father Lani dirigiert den Festchor

Father Lani directs the Festive Choir

Father Láni vezényli az ünnepi énekkart

munkban, van az talán nagyon sok is, de mintha petyüdt, erőltetett lenne minden. s ha valaki jóindulatulag ki meri mondani véleményét, ellenségnek, robbantónak tartják.

Az a látszat, mintha két táborra szakadt volna magyarságunk és ebből csak áldatlan személyeskedés csattan ki. Volt ugyan abból a multban is, de akkor a szélső balloldallali vitában csucosodott ki a megnevezés. Ma minden helyen szembe kell nézni ezzel, ha valaki ki meri nyitni a száját. Halottam megjegyzéseket ujamerikás testvéreinknek egyik-másikától, kik nem igen kedvelik az öregebb elemet és a maguk szája ize szerint szeretnék mindent. Pedig ez nem helyénvaló. Öregebb magyarjaink minden egyes megmozdulásnál sokat áldoztak, mire ki tudták építeni magyar életünket, melynek fénykora a 30-as évek közepéig szerzett tisztelt nevet a magyarságnak. Mindezeket csak közbevetve akartam elmondani egyesek okulására és másik véleményének még erősebbé tételére.

Pár hét előtt nekiláttunk az albumnak. Father írásaival, én pedig technikai tudásommal, melybe lelkemet is beletettem. S most, midőn elkészült ez a százoldalas magyar történelem, most mikor huszonöt év fáradságot nem ismerő munkálkodásának eredményeit lapozgatja az olvasó, most láthatja mindenképpen, amit Láni Mátyás plébános végzett idegölő, egészséget morzsoló, hatalmas teljesítmény volt, melyre nemcsak hívei, a los angelesi társadalom, de egész Amerika magyarsága is büszke lehet.

Az idő homokóráján gyorsan pergett le a huszonöt esztendő. Az egykor életerős, tettekre kész plébános hatalmas alakja mintha egy kissé megroppant volna, de munkakedve, tenniakarása nem igen csökkent. Ezt az albummal való közös munkánál állapíthattam meg. Talán én is vesztettem régi ruganékonyságomból, talán én is meggörnyedtem kissé, valamikor fekete hajamat ezüst fehérre festette az idő, de egyet még sem vehetett el tőlem az idő: a törhetetlen hitet. Ma is azzal a hittel hiszem, mint régen, mikor a magyar betű szerelmesevé szegődtem, ha egy maroknyi olyan ember volna társadalmi közösségünkben, mint Láni Mátyás, még sokáig virágozna a magyar élet Amerikában annak dacára, hogy legtöbbünk kezd kiöregedni a magyar munkából és lassan-lassan a magyar életre ásitó alkonyatból sötét éjszaka leszen, amitől mentsen meg bennünket a Mindenható!

Az egyházközség magyar történetét olvasva látam bizonyosfokú keserűséget feltörni Father Lániból. Lelke mélyén félti a magyar életet a torzsalakodástól, a megnevezéstől és egyéni önzéstől. Megettem kenyerem javát, fiatalságomat feláldoztam a magyar betűért ahelyett, hogy amerikai elhelyezkedésben tisztességgel gyűjthettem volna, mégis, mikor egy esetleges testvérvizsályról olvasok, hát elszorul a szívem. Ezeréves átok kísért bennünket és már az is bűn, hogy legtöbbünk nem rendezkedik óhazai érettségi bizonyítvánnyal. Csak azt felejtik el a talmi vezérek, hogy a mi érettségünk bizonyítványát az élet adta, mert magunk verekedtük ki magunknak, amink van. S engedje meg az olvasó, hogy ez album bezáró sorában, fehéredő fejjel egy magyar költőnek versének utolsó sorait írjam le: "... Testvér testvért, apát fiu elad, mégis ne szóljon erről ajakad, ne hogy ki távol sir e nemzetet, megutálni is kénytelen legyen!" Gondolkozzunk testvérek! Szabad-e ennek bekövetkezni? Nem, ezerszer nem. Vissza kell térni a magyar életbe mindazoknak, akik valaha is egyetlen téglát tettek le egy-egy magyar végvár építéséhez s ha fáradtan is, hozzálatni, hogy a magyar élet, a magyar név megint szép legyen.

Befejezésül csak annyit, hogy az a kérges tenyerű magyar tábor, mely félszázadon építgette legjobb tudása szerint a magyar életet Amerikában, nagyon sokszáz templomot, jelentős számú iskolát, Magyar Házat, egyletet és kulturintézményt hozott életre a magyar összetartozandóság bizonyítására. Ha vannak olyanok, akiknek nem tetszik ez a munka, fordítsanak hátat annak, de ne bántásuk öregező és kiöregedett magyarjainkat, a kik nehezen keresett garasait áldozták mindezek megvalósítására. És ha az a keserűség, mely Father Láni Mátyást előntötte kicsinyes megbántásokért elégtételt kíván, megkapta azt a jubileumi nagymisében és az esteli műsornál. Los Angeles magyar életének minden számottevő tényezője ott volt és hála Istennek, még mindig vannak magyarok, akik elismerik egy ember fáradhatatlan munkáját, építését és szeretethirdetését és ennél szebb elégtételt nem kívánhat magának a június 14-iki nap hőse: Láni Mátyás, a pap, a barát, az ember és a nagyszívű jóttevő. Áldja meg az Egek Ura érte és adjon erőt neki a következő huszonöt év munkájához!

Réthy J. József

The layout, composition and make-up of the St. Stephen's Church Anniversary Album was made under the personal supervision of Joseph J. & Joseph G. Rethy, owners of the

FOREIGN LANGUAGE
COMPOSITION A SPECIALTY

Sunset Typesetting Co.

Intertype Composition • Layout • Make-up • Repros
2146 SUNSET BLVD., LOS ANGELES 26, CALIF.
Telephone: DUnkirk 7-5622

New Ideas • New Machines • New Typefaces
Plan your next work with us • Satisfaction guaranteed

BEST WISHES
ON YOUR ANNIVERSARY

JERRY BERK
Attorney-at-Law

OD
50.620

*Best Wishes and Further Success to Father Lani
and His St .Stephen's Congregation*

ŐSZINTE TISZTELETTEL
ÜDVÖZÖLJÜK FATHER
LANI MÁTYÁST ÉS AZ
EGYHÁZ TAGJAIT, MÉG
SOK SIKERT KIVÁNVA

HERZLICHE GLÜCK-
WÜNCHEN AN VATER
LANI UND AN DIE MIT-
GLIEDER DER SANKT
STEPHANS KIRCHE

FARKAS FURNITURE COMPANY

"Where Every Cent Is Well Spent"

4426-28 South Vermont Ave., Los Angeles, Calif.

Telephone: ADams 3-7203

**ST. STEPHEN'S
ROM. CATH.
CHURCH**

25th Anniversary

June 14, 1953

SILVER JUBILEE

ALBUM

1928-1953

SALAY